

БІЛОЦЕРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ – ВІД ВИТОКІВ ДО СЬОГОДЕННЯ

Біла Церква
Білоцерківський національний аграрний університет
2011

УДК 378.4
ББК 74.58
Б 61

Редакційна колегія:

Даниленко А.С., д-р екон. наук;
Власенко В.М., д-р вет. наук (відповідальний за випуск);
Варченко О.М., д-р екон. наук;
Козак Л.А., канд. с.-г. наук;
Левченко В.І., д-р вет. наук;
Бомко В.С., канд. с.-г. наук;
Паска І.М., канд. екон. наук;
Ківа М.С., канд. с.-г. наук;
Семілетко В.І., канд. пед. наук;
Сокиринська О.А., канд. юрид. наук;
Сокольська М. О., зав РВІКв;
Чернецький Є.А., канд. істор. наук;
Стародуб О.В., наук. співроб.

Білоцерківський національний аграрний університет – від витоків до сьогодення / за ред. акад.
Б 61 НААНУ В.М. Власенка. – Біла Церква: БНАУ, 2011. – 320 с.

ISBN 978-966-2122-25-1

Висвітлено історію розвитку Білоцерківського національного аграрного університету від витоків (1630 р.) до сьогодення. Узагальнюється досвід діяльності його колективу щодо вдосконалення процесу навчання та виховання спеціалістів сільського господарства, впровадження у виробництво наукових розробок.

Для широкого кола читачів.

ББК 74.58

ISBN 978-966-2122-25-1

© БНАУ, 2011

*«...Історія – це сховище великих
вчинків, свідок минулого,
приклад сучасності та
дорадник майбутнього».*

Мігель де Сервантес

Історія, доля і життєвий шлях окремої людини, історія трудового колективу, підприємства, організації, навчального закладу – все це складові частини великої історії держави.

Достеменно відомо, що кожна інституція має свою історію – коротку або довгу, уривчасту чи безперервну. Багато зі створених у давні часи культурологічних і освітянських закладів зникли безвісти. Але є навчальні заклади, які, пройшовши довгий шлях від далекої минувшини через сплетіння подій і трансформацій та переміщень у часі й просторі, на сьогодні успішно продовжують свою діяльність.

**А. С. Даниленко,
д-р екон. наук, професор, чл.-кор. НААНУ,
академік УАН, ректор**

До них, зокрема, належить і Білоцерківський національний аграрний університет, який у 2010 році відзначив своє 380-річчя як навчальний заклад. Це визначна дата у житті колективу, міста, Міністерств аграрної політики, науки і освіти України, засіб виховання у молоді – нинішніх і майбутніх студентів – патріотизму, загальнолюдських цінностей, гордості за свій навчальний заклад, який є найстарішим після Львівського національного університету ветеринарної медицини та біотехнологій, Національного університету «Острозька академія» та Національного університету «Києво-Могилянська академія».

Завдяки багаторічним наполегливим зусиллям і дослідженням істориків – старшого наукового співробітника Білоцерківського краєзнавчого музею О.В. Стародуба, директора цього музею Л.М. Діденко, завідувача сектору інформаційно-краєзнавчої роботи Білоцерківської центра-лізованої бібліотечної системи Є.А. Чернецького, науково-педагогічних працівників університету О.Г. Павловського, В.Т. Трембовельського, Ф.С. Бур'янського, М.Ф. Гудкова, П.С. Дяченка, К.Є. Канського, М.С. Крикунова, М.Х. Ковбасенка, М.С. Паламаря, М.Д. Пантюхова, М.Н. Полішвай-

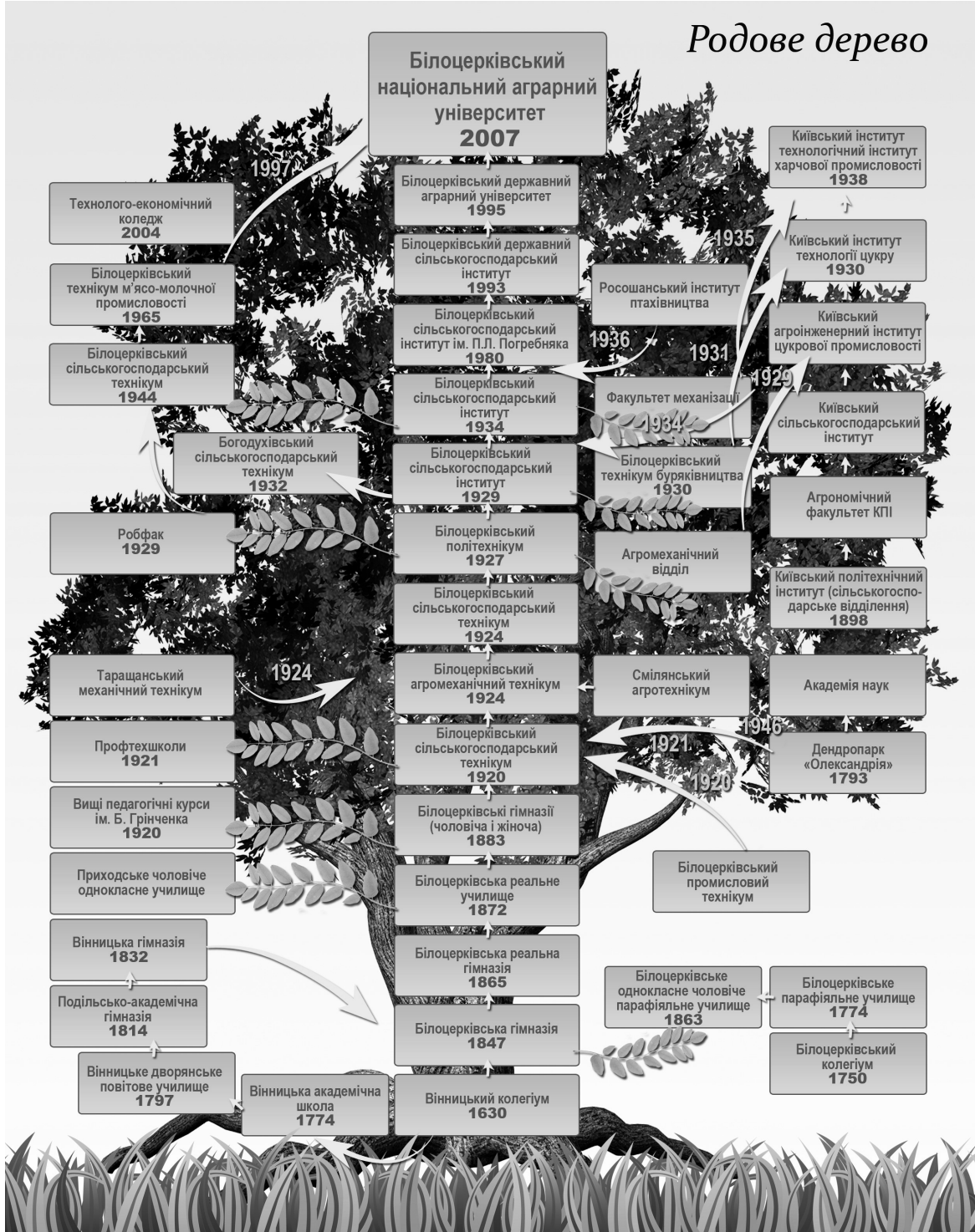
ка, А.М. Журбенка, М.Г. Коломійця, А.В. Маханька, О.А. Соловійова, В.Н. Фесика, В.Д. Холопова, І.М. Бабака, Я.М. Баренгольца, В.О. Бусола, П.Д. Клименка, О.І. Кононського, І.П. Котоврасова, П.В. Федорова, В.Г. Герасименка, М.Я. Молоцького, В.Ф. Ващука, Б.М. Ярчука, В.І. Бесуліна, Ю.О. Павловського, Б.Й. Кашкіна, М.О. Сокольської, С.О. Заїки, В.М. Власенка, П.В. Алюшина, Е.В. Ланіна, В.С. Перерви з використанням великої кількості історичних матеріалів, архівних українських та зарубіжних джерел однозначно встановлено, що Білоцерківський національний аграрний університет бере свій початок від Вінницького колегіуму, навчання в якому розпочалося 1630 року, а з 1920 року ведеться підготовка фахівців з вищою освітою аграрного профілю.

З давніх-давен і дотепер в університеті утверджуються кращі традиції українського народу, ідеї національного і духовного відродження, ідеї соборної, незалежної, демократичної, економічно розвинутої квітучої країни, ідеї заможного, інтелектуально розвиненого народу.

Серед колишніх викладачів і випускників нашого старовинного навчального закладу багато особистостей, наукова спадщина яких є національним надбуттям.

За рейтингом, який визначається за понад 300-ма показниками, університет протягом багатьох років посідає перші місця серед ВНЗ III-IV рівнів акредитації, підпорядкованих Міністерству аграрної політики та продовольства України.

Автори глибоко переконані, що ця праця стане гідним внеском у скарбницю історичної пам'яті нашого народу.

Родове дерево навчального закладу – від колегіуму до національного університету

Пройшовши довгий шлях від далекої минувшини через сплетіння подій, трансформацій та переміщень у часі й просторі, нині університет успішно продовжує свою діяльність.

Центральний корпус університету

На сьогодні до складу університету входять 5 науково-дослідних інститутів, 16 науково-дослідних лабораторій, Інститут післядипломного навчання керівників і спеціалістів ветеринарної медицини, Інститут європейської інтеграції, Навчально-науково-дослідний інститут економіки і бізнесу. Навчально-науково-виробничий центр, коледж, 7 технікумів, наукові установи та виробничі сільгосп-підприємства.

Університет здійснює підготовку фахівців на 11 факультетах: агрономічному, ветеринарної медицини, біолого-технологічному, екологічному, економічному, юридичному, лінгвістичному, другої вищої освіти, заочної освіти, довузівської підготовки, підвищення кваліфікації за такими спеціальностями та освітньо-кваліфікаційними рівнями:

- Агрономія (бакалавр, спеціаліст, магістр)
- Ветеринарна медицина (бакалавр, спеціаліст, магістр)
- Технологія виробництва та переробки продукції тваринництва (бакалавр, спеціаліст, магістр)
- Харчові технології та інженерія (бакалавр)
- Екологія та охорона навколишнього середовища (бакалавр, спеціаліст)
- Водні біоресурси (бакалавр)
- Садово-паркове господарство і ландшафтний дизайн (бакалавр)
- Фінанси (бакалавр, спеціаліст, магістр)
- Облік і аудит (бакалавр, спеціаліст, магістр)
- Економіка підприємства (бакалавр, спеціаліст, магістр)
- Менеджмент організації (бакалавр, спеціаліст, магістр)
- Менеджмент зовнішньоекономічної діяльності (бакалавр, спеціаліст, магістр)
- Правознавство (бакалавр)
- Переклад (бакалавр)
- Комерційна діяльність (молодший спеціаліст)
- Виробництво м'ясних продуктів (молодший спеціаліст)
- Виробництво молочних продуктів (молодший спеціаліст)
- Монтаж і експлуатація холодильно-компресорних машин і установок (молодший спеціаліст)

- Зберігання, консервування та переробка плодів і овочів (молодший спеціаліст)
- Технік штучного осіменіння (молодший спеціаліст)
- Технік-бджоляр (молодший спеціаліст)
- Оператор комп'ютерного набору (молодший спеціаліст)
- Організація і технологія ведення фермерського господарства (молодший спеціаліст)
- Виробництво і переробка продукції рослинництва (молодший спеціаліст)
- Землевпорядкування (молодший спеціаліст)

В університеті на різних формах навчаються понад 10 тис. студентів.

Навчальний процес забезпечують 12 академіків, 53 докторів наук, професорів, 226 кандидатів наук, 13 заслужених діячів науки і техніки України, заслужених працівників освіти, вищої школи, сільського господарства і культури України, ветеринарної медицини, фізичної культури та спорту.

Зусилля потужного колективу вчених університету спрямовані на розробку високоефективних технологій вирощування зернових, кормових культур, картоплі, конструювання та виробництва препаратів для профілактики і лікування хвороб, відтворення сільськогосподарських тварин. Вони брали участь у розробці Земельного кодексу України та проектів рентабельного використання земельних ресурсів, проектів Законів України.

В університеті сформувалися та плідно працюють нині визнані в Україні і світі десять наукових шкіл: Ковальського П.О. – з нейрогістології, цитології та ембріології; Бурденюка А.Ф. – з ветеринарної хірургії; Дороніна М.Н. – з ветеринарної лейкозології; Загаєвського Й.С. – з ветеринарно-санітарної експертизи; Крикунова М.С. – з паразитології; Кононського О.І. – з гістобіохімії; Басовського М.З. – з розведення і селекції тварин; Адміна Є.І. – із прогресивних технологій виробництва продуктів тваринництва; Левченка В.І. – діагностів і терапевтів; Молоцького М.Я. – із селекції і насінництва картоплі та озимої пшениці; Герасименка В.Г. – з біотехнології в тваринництві; Харути Г.Г. – з відтворення великої рогатої худоби.

Матеріально-технічна база тільки в Білій Церкві: 10 навчальних корпусів, 9 адміністративно-господарських об'єктів, сучасне обладнання, потужна комп'ютерна база, сучасний інформаційний центр, наукова бібліотека (550 тис. примірників) з трьома галузевими відділеннями та 4-ма читальними залами. Сучасні ресурсні центри забезпечують доступ кожного співробітника і студента до мережі Інтернет та міжнародної інформаційної системи AGRIS.

До послуг студентів в університеті функціонують 9 гуртожитків, дві їдальні, 4 буфети.

Університет має власну поліграфічну базу, де налагоджено видавництво підручників, навчальних посібників, монографій, навчально-методичної літератури, наукових праць, періодичних видань.

За рейтингом серед ВНЗ Міністерства аграрної політики України з 1998 року за 322 показниками Білоцерківський національний аграрний університет серед ВНЗ, підпорядкованих МАП України, упродовж 2001-2007 років посідав перше місце.

За результатами соціологічного дослідження, проведеного журналом "Кореспондент" у 2004 р. серед роботодавців із 330 ВНЗ, за категорією промислових і аграрних наш університет посів перше місце.

Упродовж останніх років університет впевнено займає призові місця серед закладів освіти III-IV рівнів акредитації МАП України у фінальних змаганнях студентських олімпіад, конкурсах студентських наукових робіт.

Ще одним підтвердженням нашого авторитету в освітньому середовищі стало проведення на базі БНАУ XIII Зльоту іменних стипендіатів та відмінників навчання «Лідери АПК XXI століття», який став виміром творчих досягнень студентської молоді вищих аграрних навчальних закладів.

Міжнародна діяльність спрямована на виконання спільних програм АГФЕД, ТЕМПУС-ТАСІС, РІП (Британська рада), НОУ-ХАУ, ДААД, Джикап, Сусфуд, Хопс, Конкордія, Сепс, Зенкенберг, Ойлер, Відродження, Євразія, Фулбрайт, Кохрана, АПОЛЛО та ін.

Науково-педагогічні працівники систематично підвищують свою кваліфікацію в університетах Кембриджа, Ексетера (Велика Британія), Гіссена і Франкфурта-на-Майні (Німеччина), Колорадо, Мериланда, Віскансіна, Мінесоти, Міссурі, Північної Дакоти, Пенсільванії, Аризони, Айови, Вермонта (США); Канади, Аргентини, Ліона, Монпельє (Франція), Норвегії, Швеції, Голландії, Чехії, Санкт-Петербурга, Москви, Вітебська. Тільки за останні 5 років понад 2000 студентів навчалися, проходили стажування та виробничу практику у Великій Британії, США, Франції, Німеччині, Норвегії, Швеції, Голландії.

Високою оцінкою міжнародної діяльності університету стало прийняття його до Всесвітнього консорціуму установ вищої аграрної освіти і досліджень, до Європейської асоціації ветеринарних ВНЗ, а екологічного факультету – до Мережі Центрів аквакультури Центральної і Східної Європи (NACEE).

Університет – не лише навчально-науковий заклад, а й потужний культурно-мистецький центр, що формує високі морально-естетичні якості молодого людини. В його складі 20 колективів художньої самодіяльності, 6 з яких мають почесне звання «народний» і є лауреатами мистецьких премій, національних та міжнародних фестивалів народної творчості.

Значна увага в університеті приділяється спорту. Більшість студентів беруть активну участь у фізкультурно-оздоровчій та спортивно-масовій роботі. Серед наших студентів призери XXVI олімпійських ігор, чемпіони Світу і Європи з боротьби самбо і дзюдо, чемпіонка світу зі стрибків у висоту, чемпіони Європи з велоспорту. На чемпіонатах України студентами завойовано 23 золотих, 35 срібних, 17 бронзових медалей, на змаганнях обласного рівня завойовано 28 золотих, 12 срібних, 7 бронзових медалей.

З 2004 до 2009 рр. Білоцерківський національний аграрний університет у комплексній спартакіаді 22 ВНЗ Мінагрополітики займає перше місце, а жіноча волейбольна команда є восьмикратним володарем Кубка з волейболу серед жіночих команд.

Для оздоровлення студентів в університеті функціонує санаторій-профілакторій зі стоматологічним, фізіотерапевтичним, лікувальним, масажним та теплолікувальним кабінетами.

Серед стратегічних цілей в освітній політиці університету – подальше інтегрування у світову освітнянську систему, офіційне утвордження його в статусі міжнародного, забезпечення підготовки висококваліфікованих конкурентоспроможних фахівців, фізично і морально здорових патріотів України, здатних працювати в умовах ринкової економіки.

ЕТАПИ РОЗВИТКУ –

від колегіуму до національного аграрного університету

- 1630–1832 рр. – Вінницький колегіум
1832–1847 рр. – Вінницька гімназія
1750–1774 рр. – Білоцерківський колегіум
1774–1892 рр. – Білоцерківське парафіяльне училище
1847 р. – переїзд Вінницької гімназії до Білої Церкви
1847–1920 рр. – Білоцерківська гімназія
1920–1924 рр. – Білоцерківський сільськогосподарський технікум
1924–1927 рр. – Білоцерківський політехнікум
1927–1930 рр. – Білоцерківський сільськогосподарський інститут Народного комісаріату освіти СРСР
1930–1931 рр. – Білоцерківський зоотехнічний технікум Раднаркому СРСР
1931–1934 рр. – Білоцерківський ветеринарно-зоотехнічний інститут Раднаркому СРСР
1934–1980 рр. – Білоцерківський сільськогосподарський інститут Міністерства сільського господарства СРСР
1980–1993 рр. – Білоцерківський сільськогосподарський інститут ім. П.Л. Погребняка Міністерства сільського господарства СРСР
1991–1995 рр. – Білоцерківський сільськогосподарський інститут Міністерства сільського господарства України
1995–2007 рр. – Білоцерківський державний аграрний університет Міністерства аграрної політики України
2007 р. – Білоцерківський національний аграрний університет Міністерства аграрної політики України

КЕРІВНИКИ НАВЧАЛЬНОГО ЗАКЛАДУ ВІД КОЛЕГІУМУ ДО УНІВЕРСИТЕТУ

Вінницький період

Залеський Марцин	1630–1631
Тарло Валентій-Юліуш	1631–1641, 1644–1647
Косцікевич Шимон	1641–1642
Свентеніус Якуб	1642–1644
Шляхцінські Станіслав	1647–1648
Жухович Ян	1648–1652, 1664
Гроховський Марцин	1652–1655
Вакансія	1655–1664
Заленський Томаш	1702–1706, 1707–1709
Керножицький Марцин	1706–1707
Засецький Станіслав	1732–1739
Лясоцький Лукаш	1739–1740
Вежбич Антоній	1740–1747, 1750–1760
Вежбовський Марцин	1747–1750
Мартемберський Людвіг	1760–1763
Грондський Єнджей	1763–1765

Басенський Антоній	1765–1769
Слівський Ян	1769–1772
Попель Вацлав	1772–1773
Добжанський	1784
Мацейовський Міхал	1814–1826
Ковалевський Юліан	1826–1831
Телешов Ф.Я.	1831–1832
Фовицький Гаврило Михайлович	1832–1839
Яковлев Аристарх Олександрович	1840–1843

Білоцерківський період

Гольштин Урбан	1732–1745
Рулевич Шимон	1745–1755
Задарновський Вавжинець	1755–1763
Терлецький Юзеф	1763–1767
Аведик Константій	1767–1771
Броніковський Ян	1771
Бертранд Юзеф	1771–1773
Точиський Казимеж	1773
Маєвський Стефан	1804–1831
Яковлев Аристарх Олександрович	1843–1856
Науменко Павло Осипович	1856–1861
Вілуєв Василь Васильович	1861
Чалий Михайло Корнійович	1861–1869
Шидловський Андрій Петрович	1870–1874
Самусь Данило Іванович	1874–1877
Сакович Олександр Антонович	1877–1886
Пересветов Микола Павлович	1886–1898
Самойлович Іван Якович	1898–1904
Константинов Парфеній Євграфович	1904–1908
Іванов Володимир Федотович	1908–1910
Конський Петро Олексійович	1910–1911
Лихачов Іван Васильович	1911–1918
Величковський Микола Іванович	1920
Плюто Андрій Дмитрович	1920–1923
Похілевич Дмитро Леонідович	1923–1927
Бойко Іван Григорович	1927–1930
Паламар Микола Степанович	1930–1937, 1960–1969
Дудін Юрій Іванович	1937–1942
Щербак Андрій Григорович	1944–1946
Здоренко Петро Михайлович	1946–1948
Салата Павло Васильович	1948–1960
Полішвайко Михайло Никифорович	1969–1977
Власенко Володимир Максимович	1977–2005
Барановський Михайло Миколайович	2005–2008
Даниленко Анатолій Степанович	2008 – донині

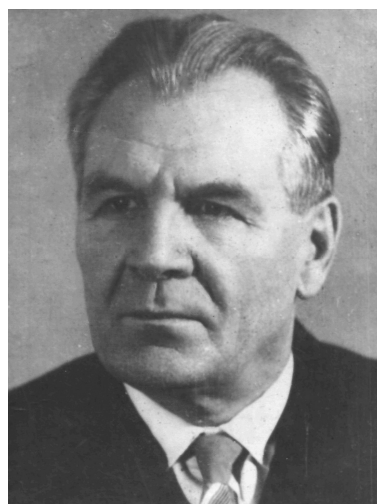
Плюто Андрій Дмитрович
Директор у 1920–1923 рр.

Похилевич Дмитро Леонідович
Директор в 1923–1927 рр.

Бойко Іван Григорович
Директор в 1927–1930 рр.

Паламар Микола Степанович
Директор в 1930–1937, 1960–1969 рр.

Дудін Юрій Іванович
Директор в 1937–1942 рр.
Міністр харчової промисловості України,
Постійний представник Ради Міністрів України
при тодішній Раді Міністрів СРСР у Москві.

Щербак Андрій Григорович
Директор в 1944–1946 рр.

Здоренко Петро Михайлович
Директор в 1946–1948 рр.

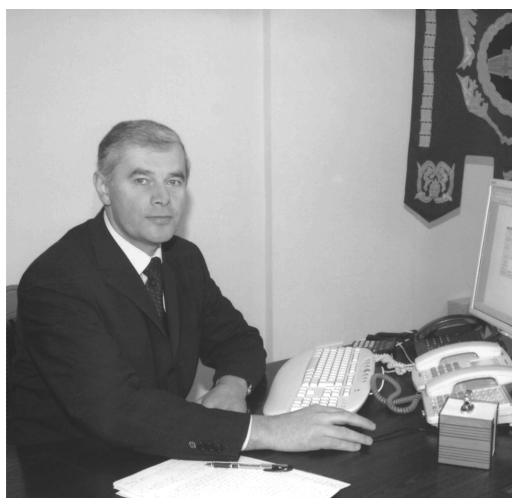
Салата Павло Васильович
Директор в 1948–1960 рр.

Полішвайко Михайло Никифорович
Директор в 1969–1977 рр.

Власенко Володимир Максимович
Ректор в 1977–2005 рр.

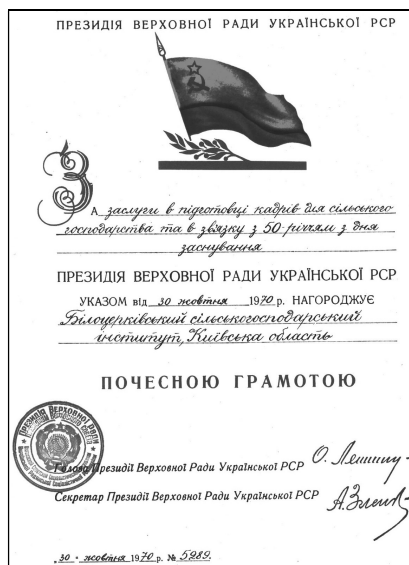

Барановський Михайло Миколайович
Ректор в 2005–2008 рр.

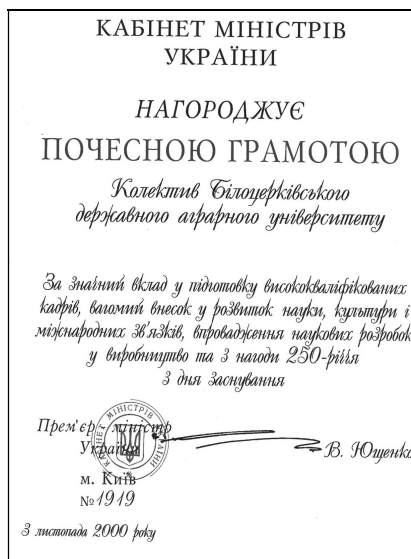

Даниленко Анатолій Степанович
Ректор в 2008 р. – донині

ДЕРЖАВНІ, МІЖНАРОДНІ НАГОРОДИ НАВЧАЛЬНОГО ЗАКЛАДУ

Почесна грамота Президії Верховної Ради Української РСР № 5289 від 30 жовтня 1970 р. за заслуги у підготовці кадрів для сільського господарства

Почесна грамота Кабінету Міністрів України № 1919 від 3 листопада 2000 року за значний вклад у підготовку висококваліфікованих кадрів, вагомий внесок у розвиток науки, культури і міжнародних зв'язків, впровадження наукових розробок у виробництво

Диплом Міжнародного Академічного Рейтингу популярності та якості «Золота Фортуна» та срібна медаль «Незалежність України» № 073 від 7-8 листопада 2002 р. за вагомий внесок у справу підготовки висококваліфікованих кадрів для агропромислового комплексу України та ефективні наукові розробки у сільськогосподарських та біологічних науках

Золота медаль Міністерства аграрної політики України за перемогу у конкурсі в номінації «Наука», червень 2009 р.

Золота медаль Міністерства аграрної політики України за перемогу у виставці «Агро-2010» за кращу наукову розробку в номінації «Наука. Освіта. Інформатизація», 2010 р.

Золота медаль Міністерства аграрної політики та продовольства України за перемогу у конкурсі на кращу наукову розробку в номінації «За теоретичне та експериментальне обґрунтування методів ранньої діагностики та ефективного лікування і профілактики множинної внутрішньої патології у високопродуктивних корів», 2011 р.

ІСТОРИЧНА ПЕРЕДМОВА (XVII-XIX СТОЛІТТЯ)

Гуманістична школа

В останній чверті XVI – першій половині XVII ст. відбулися освітньо-світоглядні новації, які на тривалі майбуття запрограмували «православно-латинську» спрямованість української культури. Нею стала гуманістична школа – новий тип освітніх закладів, що почав множитися з другої половини XVI ст.

Від Вінницького колегіуму до Вінницької гімназії

Єзуїтська резиденція зі школою у місті Вінниця Брацлавського воєводства була заснована за ініціативою Валентина-Олександра Калиновського, діди́ча Уманьщини. Він пожертвував 30000 зл.п. на колегіум та надав у його користування села Кайданиху під Вінницею, окрім цього два села в Брацлавському повіті – Бондарівку і Пісочин. Внесла свою пожертву в розбудову резиденції також Теофіла Хмілецька, вдова Київського воєводи (1630 р.), що записала 1635 року Вінницькому колегіуму містечка Балабанівку і Лукашівку із прилеглими селами, річний чистий прибуток яких становив 1500 зл.п.

Заняття в колегіумі розпочалися 1630 р. із викладання граматики і поетики, а з 1632 р. – також і риторики.

В єзуїтських колегіумах навчалися як католики, так і протестанти та православні. Поряд з тим, що колегіуми були ефективним знаряддям полонізації та покатоличення, маємо приклади, коли учні виносили зі стін цих навчальних закладів добрі знання, не залишивши батьківський обряд та не змінивши етнічну ідентичність. Так було з Богданом Хмельницьким, який теж закінчив єзуїтський колегіум, що не завадило, а, напевно, й допомогло йому стати Великим Гетьманом. Закінчили єзуїтські колегіуми також Іван Мазепа, Лазарь Баранович та інші визначні постаті України.

Ректорами колегіуму були Якуб Свентеніус (1642–1644 рр.), Валентій-Юліуш Тарло (1644–1647 рр.), Станіслав Шляцінський (1647–1648 рр.) і Марцин Гроховський (1652–1655 рр.) були вже номінальними і перебували у різних колегіумах.

Оскільки у 1832 р. за клопотанням Харківського навчального округу у Кам'янець-Подільському була відкрита Подільська губернська гімназія, то колишня Подільська академічна гімназія отримала назву Вінницької. Вона відновила свою діяльність 6 грудня 1832 р. як гімназія, що керувалася загальноросійським статутом 1828 р. Мовою викладання замість польської стала російська. З росіян призначалися також вчителі головних предметів. Кількість класів збільшувалася до семи. З них перші три в усіх гімназіях мали однаковий склад і розподіл предметів, а починаючи з 4-го класу, гімназії поділялися на заклади з викладанням та без викладання грецької мови. Зміна курсу навчання полягала в наступному: скасування зайвих предметів, відповідність навчання потребам учнів, міцність знань і слідування національним, тобто російським, традиціям. Головними предметами визнані давні мови і математика. Збільшилася кількість уроків із Закону Божого і російської мови. З інших предметів залишилися географія і статистика, історія, фізика, нові науки, чистописання й малювання.

Вінницький єзуїтський колегіум

Згідно зі статутом навчальних округів (1834 р.), головними господарями гімназій, замість членів училищного комітету з-поміж професорів університету, стали попечителі навчальних округів, їх помічники та інспектори. З початку 1836 р. був запроваджений новий річний бюджет Вінницької гімназії, що становив 7005 рублів.

27 липня 1839 р. місце колишнього директора гімназії Гаврила Фовинського посів її інспектор (у майбутньому – перший директор Білоцерківської гімназії) Аристарх Олександрович Яковлев, який 17 грудня 1840 р. був затверджений на цю посаду. Згідно з імператорським наказом від 11 грудня 1842 р. Вінницька гімназія переводиться до Білої Церкви.

Пам'ятник засновнику міста
Ярославу Мудрому

Білоцерківська єзуїтська школа. Вона розташовувалася на території, на якій розвинувся надалі Білоцерківський національний аграрний університет.

Свою школу білоцерківські єзуїти відкрили напевне в 40-х рр. XVIII ст. Спочатку тут був клас інфіми, в якому з 1748 до 1752 рр. вивчав латину Андрій Христовський.

Бібліотека Білоцерківської місії нараховувала понад 420 томів. Чільне місце в її фонді займала богословська та проповідницька література. У ній було чотири книги з латинської граматики і одна з італійської та французької, латино-грецький словник, дві книги з географії (латиною), дві з філософії, одна з християнської педагогіки, три катехізиси християнської віри латиною, німецькою та старослов'янською мовами. Книг з історичної тематики було 12. Інші були присвячені загальній історії, а також історії перської війни, місіонерства, уніатства тощо. З природничої тематики була одна книга і дві – з хімії.

Привертає увагу збірка на медичну тематику, що складалася з 18 примірників. Крім книг із загальної медицини, були тут видання із фармацевтики, рецептів, практичної медицини, анатомії людини.

Білоцерківське парафіяльне училище. У 1773 р. згідно з касацією Товариства Ісуса (єзуїтів) і посланням римського папи Климента XIV єзуїтська місія в Білій Церкві припинила своє існування, а Едукаційна комісія, у відання якої перейшло

майно та маєтки Білоцерківської резиденції, реформувала школу в парафіяльне училище, яке залишилося під урядуванням Віленського університету. За результатами перевірки усіх парафіяльних шкіл у 1818 р. Київської губернії Білоцерківська та Іллінцівська виявилися найкращими.

Парафіяльне училище в Білій Церкві проіснувало до 12 жовтня 1831 р., тобто до того часу, коли воно разом з іншими училищами, які утримувалися римо-католицьким духовенством у західних губерніях Російської імперії, були закриті згідно з царським указом.

Відкрито роботу парафіяльного училища уже в 1863 р. в Білоцерківській гімназії, а з 1892 р. його функції перейшли на підготовчий гімназійний клас.

Білоцерківська гімназійна освіта

Гімназійна освіта у Білій Церкві була обумовлена господарською діяльністю клану Браницьких.

1774 р. великий коронний гетьман (міністр оборони) Польщі граф Францішек-Ксаверій Браницький отримав у власність одне з найбагатших староств Польщі – Білоцерківське зі 137 населеними пунктами, із землею і людьми.

Талант політика та інтригана Браницького виявився на шкоду територіальній цілісності Речі Посполитої. Це сприяло її першому (1772 р.), другому (1793 р.) та третьому (1795 р.) поділам і зблизило його з російською політикою, за що він отримав милості від імператорського двору – чин генерала-аншефа російської армії.

Чекати від ката Коліївщини філантропічних дій стосовно українців Білоцерківщини було б що найменше наївним. Його мета була – надприбутки, в тім

Граф В.К. Браницький

числі і через розвиток освіти. Тому Францішек-Ксаверій Браницький і його сімейство розвивали передове рослинництво, садівництво, тваринництво, переробну промисловість, машинне виробництво, транспорт, навіть телефонізацію, електрифікацію, а особливо – торгівлю.

Так, у сільському господарстві графи Браницькі застосовували дев'ятипілля – передова на той час система землекористування, використовували насіння кращих закордонних сортів сільськогосподарських культур і торгували ними. Економи мало не силоміць змушували селян брати якомога більше землі для обробітку. В деяких селах Білоцерківщини плугові селяни мали по 46 десятин. Таким чином, у частині графських маєтностей повним ходом ішов процес формування прощарку заможних селян-господарів. Водночас у Родомишльському повіті, де було обмаль придатної для обробітку землі, селяни опинилися на межі голодування. Управителі та економи нерідко зменшували селянські наділи, позбавляли селян права користуватися лісами та випасами тощо. Але навіть за таких утисків кількість населення у графських маєтностях зростала: за майже 90 років володарювання Браницьких – у 2,7 рази.

Браницькі розводили рідкісні сади промислового значення. Крім того, графи нерідко дозволяли селянам розводити сади на панських угіддях. Так, лише в районі Ставищ існувало до 780 десятин селянських садів. У славнозвісних оранжереях парку “Олександрія” вирощували різноманітні екзотичні ягоди та фрукти: полуниці, дині, інжир, ананаси, персики.

У сільськогосподарських маєтках Браницьких до 1860 р. застосовували як працю кріпаків, так і вільнонайману працю.

У тваринництві Браницькі пішли на заміну флегматичних волів як тяглової сили на енергійних коней. Вони створили 6 конезаводів. Дослідники вказують на світову велич центру конярства на Білоцерківщині, “який мав зв'язки з конезаводами по всій ойкумені”. Графи організували дорогі експедиції в Аравію, Туреччину, Єгипет, Індію, Англію, Францію, Румунію, Росію, звідки привозили жеребців і кобил найцінніших порід, створюючи чудовий генетичний фонд. Довкола племзаводів селилося все більше обслуговуючого персоналу – українські та польські коняри, англійські собачники, французькі гувернери, європейські торговці, російські чиновники тощо.

Крім коней на тваринницьких фермах Браницьких розводили породисту велику рогату худобу, тонкорунних овець.

Київська губернія на кінець XIX ст. стала на перше місце за розвитком промисловості України. Сприяли цьому і Браницькі, які просували індустріалізацію краю. Вони були цукровими королями – володіли 10 цукровими заводами у багатьох повітах Київщини. Важливу статтю доходів Браницьким складали декілька десятків винокурень, пивоварних заводів. Млинарство у маєтках Браницьких пов'язане із великим виробництвом зерна і потребами борошна. Тільки в оренду ще у 1818 р. О.В. Браницька здавала 165 млинів. Власністю графів були крупорушки, товчаки, маслобійні заводи, салотопні, ковбасні цехи, пекарні, кондитерські фабрики, завод штучних мінеральних вод, миловарні і стеаринові заводи, шкіряні, войлочні, ватні, цегляні, гончарні, скляний, смоляний, лісопильні, гільзова фабрика, чавунно-ливарний завод і з виробництва сільськогосподарських машин, друкарня, фотографія; різних майстерень і торгових закладів мануфактурних галантерейних, бакалейних та інших – 489. Вони виступили ініціаторами електрифікації і телефонізації. У кількох містечках і селах появилися “лампочки Браницьких”.

За масштабами товарообороту графи Браницькі стали торговими олігархами світового рівня, а Біла Церква, перебуваючи на торговельних роздоріжжях – набула важливого значення для оптового складування, транзиту товарів і проведення щомісячних одноденних ярмарків, а Преображенський і Свято-Михайлівський – по 11 днів. Тому графи охоче підтримали будівництво залізничних шляхів, безкоштовно надали для цього землю.

Плоди землі були основною товарною продукцією графських господарств і тому вони експортували продукти “житниці Росії” – України в досить віддалені кутки землі. “Хлібні” контори Браницьких перебували в Бердичеві, Чернігові, Харкові, Одесі, Ліоні, Марселі, Ліворно, Лондоні, які були визнаними центрами хліботорговлі. Звідси хліб експортувався по всій земній кулі. Адресатами цукру був Санкт-Петербург, Тюмень, Баку, Рига, Кенігсберг, Варшава, Данцінг.

Наприкінці XIX ст. Біла Церква стала мало не столицею кінної торгівлі величезного регіону – в ній відбувалися одні з найбільших кінних ярмарків України. Баскі скакуни знаходили собі нових господарів у Персії, Англії, Туреччині, Єгипті, Гонконзі, Китаї, Болгарії та в інших країнах.

Для організації усіх сфер діяльності величезного господарства графів Браницьких необхідні були спеціалісти, талановиті економісти, технологи, маклери, гендлярі. І таких підбирали з місцевого

населення та запрошувалися іноземці. Щоб закріпити працюючих спеціалістів і офіціалістів та їх дітей на постійно в маєтностях, а також готувати грамотну молодь для роботи в сортовому рослинництві, племінному тваринництві, переробній промисловості, торгівлі та адміністрації, графи пішли назустріч місцевій аристократії – спорудили величезну і величну гімназію, утримували десятки церковно-приходських шкіл Київщини.

«У зв'язку з розвитком освіти Біла Церква стала приносити Браницьким у п'ять раз більше доходу» (Бондар А., Смуток Б.). Декілька поколінь Браницьких були почесними попечителями Білоцерківської («графської») гімназії, яких затверджував російський імператор особисто.

2 червня 1843 р. власник Білої Церкви граф В.К. Браницький з метою піднесення освіти підписав акт, яким подарував Білій Церкві садибу з одноповерховою кам'яницею для майбутньої гімназії. Протягом трьох років граф Браницький мав побудувати також усі потрібні для гімназії будинки і пансіонат на 400 учнів з помешканням для вчителів, а також господарські будівлі. На потреби майбутньої гімназії Браницький записав капітал у розмірі 50000 рублів. Також було важливе застереження: у випадку, коли влада вирішить закрити навчальний заклад, або понизити його статус, усі приміщення та утримання мусили повернутися у вотчинну власність володаря або його спадкоємців.

У вересні 1847 р. Микола І оголосив благословення графам Браницьким, як засновникам закритого навчального закладу в Білій Церкві. Головні забудови гімназії склалися із триповерхового центрального навчального корпусу (нині – корпус №3 агроуніверситету) та двох бокових двоповерхових флігелів, що з'єднувалися з ним коридорами. У флігелях розташовувалися квартири адміністрації і викладачів, а також загальні учнівські квартири. Поступово забудова гімназії поповнювалася новими спорудами різноманітного характеру.

Із Вінницької гімназії була переведена бібліотека, фонд у 1848 р. становив 6965 томів, архів Подільської та Вінницької гімназій за 1814–1847 рр., мінеральні колекції та прилади фізичного кабінету тощо.

Клас фізики

Гімназисти вивчали російську та церковно-слов'янську мови, історію, математику і арифметику, фізику, географію, малювання та чистописання. Гімназія була семикласною, а також мала подвійне призначення – підготовка учнів до університету та для вступу на державну службу.

Важливою особливістю нового статусу було скасування перепон для вступу до гімназії осіб податного стану – купців, міщан, однодворців (нащадків польської і української шляхти), селян.

1872 р. Білоцерківська гімназія зазнала докорінних змін, її було перетворено на реальне училище. Замість класичної освіти з гуманітарними та філологічними пріоритетами гімназістам почали викладати переважно технічні та природничі науки.

1883 р. розпочався зворотний процес – реальне училище було реорганізовано у класичну гімназію. Цей процес закінчився 1890 р. На базі реального училища постали дві гімназії – чоловічі і жіноча. У такому вигляді вони проіснували до революції, а з деякими змінами гімназія ще проіснувала до створення на частині її бази сільськогосподарського технікуму у 1920 р. та ще кілька років із технікумом.

Важливою для Білоцерківської гімназії була посада почесного попечителя чи куратора. Вони цікавилися науковими дослідженнями, фінансували наукові експедиції тощо. Одним із таких був Васильківський повітовий маршалок Едмунд-Веопольт Руліківський – відомий історик, археолог, етнограф зробив великий науковий внесок, а також Руліківський Едмунд-Вацлав, відомий геральдик. Наприкінці 1850-х – на початку 1860-х років почесним куратором гімназії був Владислав Браницький (1826–1884), – молодший син графа Владислава Ксаверійовича Браницького, фундатора Білоцерківської гімназії. Граф Владислав був відомим меценатом науки, сам займався дослідженнями. Він проводив дослідження над цукровими буряками, покладаючись на наукові дослідження з орнітології, ботаніки та інших природничих наук, які проводив і його брат Костянтин. З величезної колекції, яка згодом утворила природничий Музей Браницьких у Варшаві (сучасний Природничий музей Польської академії наук), була складена й природнича колекція, яку брати подарували Білоцерківській гімназії.

Білоцерківська жіноча гімназія (учні та викладачі)

1917 р. було дозволено відкрити в Білій Церкві приватні 8-класні чоловічу та жіночу польські гімназії. Навчання в них розпочалися з 5 вересня і проводилося в другу зміну в класах Білоцерківської чоловічої гімназії.

Українізація білоцерківських державних гімназій розпочалася з другої половини 1917–1918 навчального року, коли був запроваджений курс українознавства, що включав у себе викладання мови та історії України.

Гімназисти

Спортивне свято в гімназії (1912 р.)
(Показовий виступ скаутів-пластунів)

Білоцерківська гімназія

З історією Білоцерківської гімназії нерозривно пов'язані біографії видатного українського письменника, лікаря Антонія Юзера Ролле, видатного українського письменника, композитора, громадського діяча Модеста Левицького, відомого фізика, академіка, ініціатора будівництва ядерного Ленінградського фізико-технічного інституту 1950–1957 рр. Антона Комара, законовчителя гімназії, священика Володимира Сільського, видатного українського композитора Якова Яциневича, засновника відомої української капели ім. М. Леонтовича, видатного українського письменника Юрія Смолича.

Усі вони зробили величезний внесок в скарбницю становлення нинішнього університету.

Білоцерківська аграрна освіта

Правозаступником і майновим спадкоємцем державних Білоцерківських гімназій у 1920 р. став Білоцерківський технікум хліборобства (сільськогосподарський), який виріс до національного аграрного університету, був відкритий за рішенням Київського губревкому з двома відділами: агрономічним і інженерно-механічним. Заняття розпочалися 17 жовтня 1920 р. На першому поверсі навчального корпусу були обладнані навчальні механічні, слюсарні майстерні, в одному із підсобних приміщень – ковальська майстерня. До технікуму приймалися випускники 7-класних гімназій.

У 1921 р. згідно з постановою Київської губнаросвіти Сільськогосподарський технікум було об'єднано із Промисловим технікумом з трьома відділами: рільничий, садово-городній та інженерно-механічний за фахом сільськогосподарського машинобудування. Студенти виконували дипломні проекти на інженерно-механічному відділі і дипломні роботи на інших відділах.

У цьому ж році при технікумі відкриваються дві профтехшколи. Це серйозні навчальні заклади. Вони давали досить глибоке знайомство з математикою, металознавством, опором матеріалів, технологіями виробництва металопродукції і давали право випускникам вступати в технікуми і університети за відповідними профілями. Розширилися майстерні, утворивши цехи: токарний, слюсарний, деревообробний, ковальський, збиральний та інструментальний. Обладнання коштувало 23851 крб. 59 коп. Друга школа готувала агрохіміків.

Технікум почав готувати фахівців із трьох спеціальностей: рільництва, садово-городництва та механізації сільського господарства з ухилом на сільськогосподарське машинобудування.

Першим директором технікуму в найважчий період його становлення – з 1920 до жовтня 1923 рр. був Андрій Дмитрович Плюто, агроном за фахом, надзвичайно енергійна людина і добрий організатор.

Викладачів зі спеціальних дисциплін надала Великополовецька селекційна станція, яка також почала відроджуватись з 1920 року. Серед її співробітників, що читали лекції в агротехнікумі, були відомі вчені В.М. Лебедев, О.М. Шевченко, Й.Й. Кораб, А.З. Ахрімович. Вони залучали студентів до своїх наукових досліджень. Також серед перших викладачів технікуму були майбутні академіки В.П. Линник, Р.В. Чаговець, професори А.С. Молостов, П.Г. Найда та ін.

Піклуючись про створення навчально-матеріальної бази новоствореного технікуму, уряд УРСР у вересні 1921 р. передав йому парк «Олександрія» площею 184 десятини і навколишні земельні ділянки. До 1924 р. навчальне господарство вже мало 357 десятин землі. Крім того, для проходження студентами виробничої практики технікум використовував перші радгоспи – «Оленівський» і «Фастівський».

У технікумі працювала власна електростанція.

У 1923 р. до відділу механізації впливають розформовані Таращанський технікум механізації, а в 1924 р. – Смілянський сільськогосподарський технікум.

У 1924 р. було завершено організацію навчальних структурних одиниць: бібліотеки, кабінетів ботанічного, мікроскопічного рослинництва, ґрунтознавства, ентомологічного, зоотехнічного, математично-геодезичного, механічного, машинознавства, устаткування машин, лабораторій загальної хімії та сільськогосподарського аналізу, креслярні.

У 1926 р. було закладено навчально-дослідне поле, для якого відведено 38 га землі на околиці Білої Церкви в урочищі, що зветься «Ланок», а в 1927 р. встановлено вегетаційний будинок, в якому Російська імперія представляла виставку в Парижі у 1914 р. (зараз цей будинок стоїть у парку ім. Шевченка).

З весни 1928 р. організацію та керування Дослідним полем доручено П. Наїдіну. Дослідне поле стало навчально-допоміжним закладом технікуму і як науково-дослідна установа регіону. Основними науковими темами були: визначення оптимального часу посіву головних польових культур – вівса, ячменю, цукрових буряків, ранньої картоплі; пізньої картоплі, проса; густоти посіву; широкорядні посіви ярини як метод боротьби з бур'янами; ширина і глибина посадки картоплі; мішані посіви; олійні куль-

Емблема Білоцерківського сільськогосподарського технікуму

Вегетаційний будинок

ярини як метод боротьби з бур'янами; ширина і глибина посадки картоплі; мішані посіви; олійні куль-

Свідоцтво А.Г. Степанського

кий інститут (агрономічний факультет) і отримав кваліфікацію агронома-рільника. Також інші свідоцтва підтверджують, що з 1920 р. Білоцерківський технікум готував спеціалістів з вищою освітою.

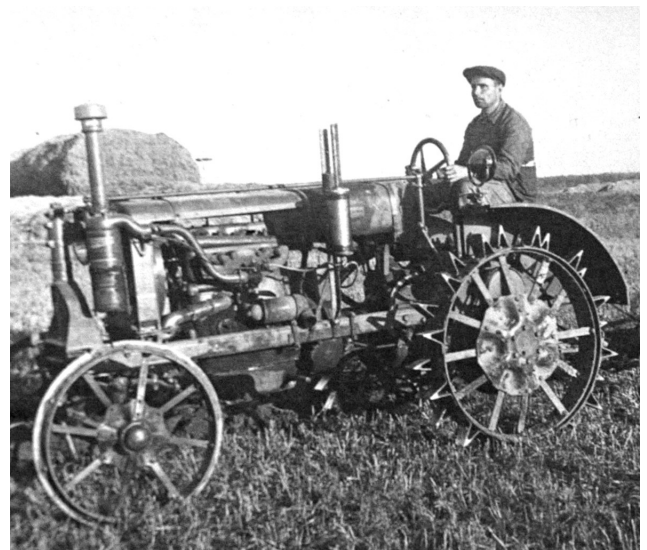
Тривала планомірна робота з удосконалення навчальних планів і програм, підвищення рівня підготовки спеціалістів. Крім навчальної, викладацький склад технікуму проводив науково-дослідну роботу з обстеження рослинності околиць Білої Церкви та частини прилеглих районів. Здійснювався облік бур'янів та вивчення їх біологічних особливостей; вивчались особливості рослин як на ботанічних ділянках, так і в умовах вегетаційного дослідження; розпочалось вивчення грибної флори, зібрано великий гербарій квіткових і спорових рослин тощо. За дорученням Північно-крайової меліоративної організації НКЗему в районі Білої Церкви було проведено геоботанічні обстеження болотного масиву площею 1700 гектарів. Кафедра ґрунтознавства і агрохімічного аналізу провела рекогносцирувальне обстеження деяких районів білоцерківської округи та ґрунтів навчально-дослідного господарства. Проводилося вивчення динаміки поживних речовин у різних ґрунтах залежно від умов рельєфу, обстеження ґрунтів у районі приросових ярів на Канівщині.

До 1929 р. технікум здійснив 6 випусків інженерів-механіків і 8 випусків агрономів-рільників, підготував понад 400 висококваліфікованих спеціалістів. Рільничий відділ політехнікуму закінчили 130 чол., із них 53 випускники пішли працювати на дослідні станції (це свідчення високого рівня підготовки), у профшколи було направлено 15 чол., у сільськогосподарську кооперацію – 12 та в радгоспи – 20 чол. Агромашинний відділ закінчили

тури; вплив різних штучних добрив та інше. В дослідях брали активну участь студенти під керівництвом науковців.

1926 р. технікум одержав офіційну назву – Білоцерківський сільськогосподарський політехнікум. Політехнікумами називалися заклади, які готували спеціалістів за декількома профілями, тому Білоцерківський сільськогосподарський технікум був політехнікумом по своїй суті з 1920 р.

Згідно із «Положенням про технікуми УРСР», затвердженим ВУЦВК та РНК УРСР (19 липня 1927 р.), технікуми, які мали не менше двох відділень, одержали назву політехнікумів. З 1920 до 1931 рр. політехнікуми України прирівнювалися до вищих навчальних закладів. Підтвердженням цього є дипломи, видані випусникам. Так, в музеї університету зберігається свідоцтво Народного Комісаріату освіти Української Соціалістичної Радянської Республіки, видане 12.04.1928 р. Степанському Артему Гордійовичу, про те, що він вступив в 1920, а закінчив у 1925 рр. Білоцерківський сільськогосподарський

Перший трактор технікуму

109 чол., із них почали працювати: на заводах сільськогосподарських машин – 69 чол., на вагонобудівних заводах – 2, на різних фабриках – 5, у сільськогосподарській кооперації – 20, на дослідних станціях сільгоспмашин та в майстернях – 4, у профшколах та радгоспах – по 5 чоловік.

Дослідна станція сільгоспмашин

За постановою РНК СРСР від 19.05.1929 р. та розпорядженням НКО СРСР від 31.05.1929 р. при політехнікумі відкрито робфак.

У 1929 р. відкривається планово-економічний факультет.

З 1929 р. започатковано друк результатів наукових досліджень і в «Записках Білоцерківського сільськогосподарського політехнікуму». Причому це були не короткі тези, а об'ємний науковий матеріал з великою кількістю порівняльних характеристик, цифровими викладками тощо. Наприклад, «Матеріали до флори Білоцерківщини» М.К. Гродзінського займали 14 стор.; «До питання про перспективу розвитку інтенсивних галузей сільського господарства в центральних районах Білоцерківщини»

І.Д. Цирфи – 12 стор.; «До оцінки поляриметричного методу селекції» В.Ф. Савицького – 14 стор.; «Матеріали до характеристики ґрунтів низового Поросся» В.Ф. Фанстиля – 70 стор. (практично, за обсягом – дисертація), «Науково-дослідна праця Ботанічного кабінету Білоцерківського сільськогосподарського політехнікуму» М.К. Гродзінського – 3 стор. та ін.

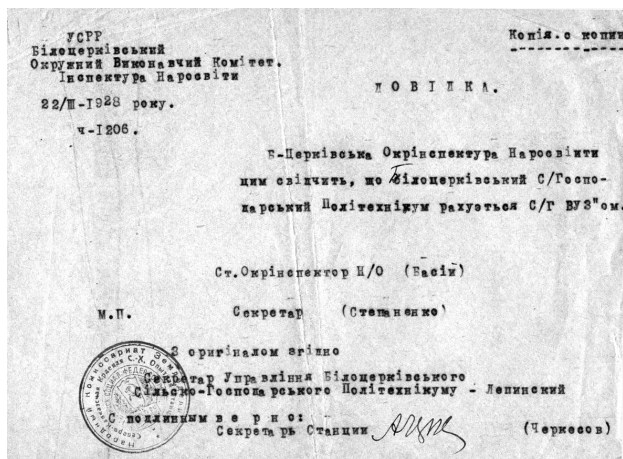
Перший випуск Білоцерківського сільськогосподарського технікуму

Саме у 20-ті роки були закладені ті кращі традиції щодо вимогливості до професійного рівня майбутніх фахівців, їх світоглядних позицій, які принесли інституту заслужену славу й авторитет не тільки в Україні, а й далеко за її межами.

Сільськогосподарський інститут (1929–1941)

У зв'язку з уніфікацією системи народної освіти у 1929 р. політехнікум було перейменовано на сільськогосподарський інститут з трьома факультетами: рільництва, колективізації (планово-економічний) та механізації сільського господарства.

При інституті відкрився технікум буряківництва.

**Документ про перейменування
Білоцерківського сільськогосподарського технікуму
на Білоцерківський сільськогосподарський інститут**

**Науковці агрономічного відділення
Білоцерківського сільськогосподарського
інституту**

Але проіснувавши лише рік, у 1930 р. інститут був закритий, а студентів і частину викладачів направили в Київський агроінженерний інститут цукрової промисловості. На базі ліквідованого інституту Народний комісаріат СРСР постачання організовує зоотехнічний технікум.

Новий етап в історії інституту розпочався через рік у 1931 р., коли Раднарком СРСР видав постанову про відкриття в Білій Церкві на базі зоотехнічного технікуму ветеринарно-зоотехнічного інституту. Директором його призначили М.С. Паламаря.

На перший курс зоотехнічного факультету було проведено набір студентів за рахунок робфаку та колишнього зоотехнікуму, а також Богодухівського сільськогосподарського технікуму.

Заняття розпочалися 16 січня 1932 р. У цьому ж році в інституті було відкрито аспірантуру.

Заняття у хімічній лабораторії

Заняття з рослинництва

Наш навчальний заклад має тісний зв'язок з розвитком заснованого в 1898 р. Київського політехнічного інституту імені імператора Олександра II і сільськогосподарського відділення в ньому.

Відродження сільського господарства України після першої світової війни цілком залежало від кількості та ефективності діяльності аграрних навчальних закладів і наукових центрів. У 1918 р. було засновано Українську академію наук, Сільськогосподарський вчений комітет України, обласні Сільськогосподарські науково-дослідні станції, у тому числі й "Терезине". Поширюється мережа аграрних закладів освіти, створюється Інститут професорських стипендіатів при інститутах, в яких готуються протягом двох років майбутні професори.

У цей період створюється Київський сільськогосподарський інститут (КСГІ) на базі сільськогосподарського відділення Київського політехнічного інституту згідно з постановою Головного комітету професійної і соціально-наукової освіти (Укрголовпросвіта) Наркомпросу УСРР від 21.09.1922 р.

У 30-х роках директорами Київського СГІ були П.Г. Жихарєв, М.П. Медвідь, Т.С. Долгополов. Ректорами інституту працювали В.Ф. Бобров, І.І. Касьяненко, П.В. Чалий, Г.С. Мазуркевич. Інститут мав один агрономічний факультет та два відділення – лісове й зоотехнічне. Деканом факультету був С.Ф. Веселовський, після нього – І.М. Щоголів.

24 вересня 1923 р. Укрголовпрофосвіта затвердила новий навчальний план, в якому були введені нові дисципліни: сільськогосподарська кооперація, колективізація, землеустрій, земельна політика й законодавство, варіаційна статистика. З цього часу випускники отримували дипломи “агроном-організатор” замість диплома “вчений агроном”.

Наказом № 130 від 23.06.1924 р. по КСГІ агрономічний факультет був перейменований на факультет організації сільського господарства із зоотехнічним відділенням, а лісове відділення було перетворене на самостійний лісовий факультет.

На факультеті організації сільського господарства академік Є.П. Вотчал викладав анатомію, фізіологію рослин і мікробіологію, професор О.А. Яната – ботаніку, професор С.Ф. Веселовський – загальну сільськогосподарську статистику й сільськогосподарську економіку, професори М.М. Голдін і Ф.І. Левченко – ґрунтознавство, професор М.І. Данилевський – метеорологію, професор О.І. Душечкін – агрохімію, професор В.В. Колкунов – загальне хліборобство і селекцію, професор Я.М. Куда – сільськогосподарську фітопатологію, професор О.Г. Лебедев – зоологію, професор Є.В. Оппоков – сільськогосподарську меліорацію, професор А.А. Піонтковський – садівництво й огородинництво, доцент І.М. Щоголів – сільськогосподарську ентомологію, професор В.Г. Устьянцев – зоотехнію, професор І.М. Толмачов – фізіологію рослин, А.Г. Терниченко – часткове хліборобство, професор І.А. Кухаренко – сільськогосподарські технології, професор К.І. Павловський – ветеринарію. У розпорядженні факультету була оранжерея, ботанічний сад, вегетаційні будинки, машинно-дослідна станція, навчальні кабінети: ботанічний, ґрунтознавства, мінералогії й геології, фітопатології, садівництва й городництва, сільськогосподарської статистики, зоологічний, загальної зоотехнії; чотири інститутські музеї: ґрунтознавства, мінералогії й геології, зоології, сільського господарства.

Яскраву сторінку в історію розвитку вищої сільськогосподарської освіти в Україні вписав Євген Пилипович Вотчал. Учень К.А. Тімірязєва, він здійснив унікальні дослідження з водного режиму рослин, вперше виклав теорію гідродинамічних процесів у рослинах, виявив виняткову роль роботи «кінцевих двигунів» – кінчиків коренів і хлорофілонової паренхіми листків. Вивчав функціональне значення органічних і неорганічних кислот, білків, фітогормонів та інших складових пасоки, яка пересувається по дереву, випаровування крони, вплив зовнішніх умов на роботу кореня. Поряд із ним у Київському сільськогосподарському інституті працювали його учні й однодумці, а пізніше – визначні вчені В.Р. Зеленський, М.К. Малюшицький, О.М. Кекух, А.С. Оканенко, М.І. Орловський, О.О. Табенцький, І.Ф. Завгородній, П.Є. Ярошинський та ін.

Є.П. Вотчал – учений широкої ерудиції, обізнаний у різних галузях знань – філософії, історії, літературі.

1921 року Є.П. Вотчала обрано дійсним членом Всеукраїнської академії наук (ВУАН). Широко поставлені ним у Святошинському лісництві досліді смоловиділення показали практичну можливість і вигідність виробництва терпентину – живиці, основної сировини для одержання скипидару й каніфолі. Країна перетворилася з імпортера в експортера цієї важливої для народного господарства продукції.

Є.П. Вотчал і представники його школи вперше в Україні почали еколого-фізіологічні дослідження природи фотосинтезу.

У 1929 р. постановою Наркомосвіти УСРР передано до КСГІ машинний відділ Білоцерківського політехнікуму, який став основою нового факультету механізації сільського господарства. Передано також наш технікум буряківництва.

У 1930 р. із КСГІ виділено п'ять самостійних інститутів, в т. ч. Київський інженерно-економічний інститут бурякового господарства, який згодом був перейменований в Київський агроінженерний інститут цукрової промисловості СРСР; і його за рішенням Раднаркомхарчопрому СРСР від 19 липня 1934 р. за № 1699 переводять до Білої Церкви – в Білоцерківський ветеринарно-зоотехнічний інститут. Із Києва переведені кафедри ботаніки, фізіології рослин, загального землеробства, рослинництва та інші. Таким чином утворюється Білоцерківський сільськогосподарський інститут із п'ятьма факультетами: агрономічний, ветеринарний, зоотехнічний, планово-економічний та механізації сільського господарства.

У середині 30-х років інститут знову зазнав організаційних перебудов. Так, у 1935 р. було закрито планово-економічний факультет, а факультет механізації сільського господарства переведений до Київського інституту механізації сільського господарства, який у 1938 р. був реорганізований у Київський технологічний інститут харчової промисловості (нині – Національний університет харчових технологій).

За планом А.І. Мікояна – наркома харчової промисловості СРСР, один інститут мав розвиватися на багатих чорноземах в Білій Церкві – з технологій вирощування сільськогосподарської продукції, другий в Києві – з технологій її переробки. Тому в Білу Церкву було переведено агроінженерний інститут цукрової промисловості та об'єднано з Білоцерківським ветеринарно-зоотехнічним інститутом.

Перші слухачі підготовчих курсів інституту

За дорученням А.І. Мікояна проектується новий великий навчальний корпус № 1, котрий і зараз є одним із найкращих і найкомфортніших університетських будівель. Автор – геніальний архітектор Заболотний Володимир Гнатович, який уже проявив свій талант у сфері планування і забудови багатьох міст, зокрема будинку Верховної Ради України, нинішнього Національного банку України (1936–1939 рр.). Надалі В.Г. Заболотний став доктором архітектури, професором, академіком, Президентом Академії архітектури України. Перший камінь у фундамент нашого корпусу № 1 заклав А.І. Мікоян. Закінчено будівництво у 1939 році.

У 1936 р. до зоотехнічного факультету Білоцерківського сільськогосподарського інституту влились 250 студентів зоотехнічного факультету Росошанського інституту птахівництва Воронежської області.

У 1930–1937 рр. інститут очолював Паламар Микола Степанович, а в 1937–1942 рр. – Дудін Юрій Іванович. У 1940–1941 рр. заступником директора інституту з навчальної і наукової роботи працював Лемішко Петро Мусійович, якому в липні 1941 р. присуджено науковий ступінь доктора ветеринарних наук. У 1936–1941 рр. П.М. Лемішко завідував кафедрою ветеринарно-санітарної експертизи, одночасно в 1936–1937 рр. очолював кафедру логічної анатомії, в 1938–1941 рр. завідував кафедрою ветеринарно-санітарної експертизи в Київському ветеринарному інституті. Після евакуації він повертається в наш інститут, з 1944 до 1947 рр. працює заступником директора з навчальної і наукової роботи та завідує кафедрою ветеринарно-санітарної експертизи. У 1947 р. П.М. Лемішко був призначений директором Київського ветеринарного інституту.

Ветеринарні клініки

У 1937 р. у нашому інституті вперше в СРСР розпочалася підготовка ветеринарних лікарів-зоотехніків. З цією метою були об'єднані ветеринарний і зоотехнічний факультети, збільшено термін підготовки спеціалістів до п'яти з половиною років. Фахівцями нового профілю особливо зацікавилася система радгоспів харчової промисловості, куди наш інститут, в основному, й направляв своїх випускників.

Таким чином, з 1938 р. у Білоцерківському сільськогосподарському інституті залишилося два факультети: агрономічний і ветеринарний широкого профілю. Але набір студентів збільшився й перевищував

300 чол. Агрономічний факультет, як традиційний, випускав фахівців щороку, а ветеринарних лікарів факультет вперше випустив у 1936 р. У цьому ж році відбулися перший та другий випуски зоотехніків. Надалі ветлікарі та зоотехніки, що закінчували курс за старими навчальними планами, випускалися щорічно. У 1938 р. була відкрита аспірантура при кафедрах рослинництва, захисту рослин, селекції й ботаніки, пізніше при кафедрах агрохімії й ґрунтознавства, економіки і організації. Підготовці ж фахівців широкого профілю – (ветлікарів-зоотехніків) перешкодила війна, адже студенти, що навчалися цієї спеціальності, в 1941 р. тільки переходили на п'ятий курс. Більшість із них закінчували інститут вже у 1945 р. і пізніше.

Роки воєнного лихоліття та повоєнної відбудови (червень 1941–1950)

У липні 1941 року над містом вперше з'явилися німецькі літаки, вся центральна частина Білої Церкви була зруйнована. Від бомбардування й пожежі, що виникла, другий двоповерховий корпус інституту був перетворений на руїни. Працівники інституту, що чергували в ту ніч, врятували від пожежі інші корпуси.

Події розвивалися дуже стрімко, інститут евакуюватися не встиг, бо за тих складних умов, коли весь транспорт був підпорядкований потребам оборони, зробити це організовано не було можливості. На чотирьох підводах, які виділив учгосп, виїхала в напрямку Канева – Золотоноші й далі на Воронеж група викладачів із сім'ями. Їздовими були студенти, а керували групою М.С. Паламар, І.Б. Епштейн та асистент професора В.М. Лебедєва – Перемут. На одній із підвод був п'ятирічний Вадим Тарасевич, майбутній кандидат ветеринарних наук. Ще одна невелика група, де були Михайло Карпович та Віра Пилипівна Гродзінські разом із синами Андрієм і Дмитром, рушила по Росії на човнах у бік Дніпра. Інші співробітники евакуювалися хто як міг, але частина з них потім повернулася до міста, бо не змогли переправитися через Дніпро, або потрапили в оточення.

Найцінніше обладнання було навантажене на автомобіль, який в районі Заріччя поламався. Все обладнання пропало.

У перші дні війни понад 1200 викладачів, студентів та співробітників інституту одягли військову форму і стали на захист Батьківщини. За спогадами секретаря комсомольської організації інституту 1941 р., пізніше доцента кафедри організації сільськогосподарського виробництва П.В. Алюшина, одна з груп викладачів і студентів у складі 82 чол. прийняла перший бій у районі Кременчука, після чого живими залишилися 11 чол. У 1977 р. делегація інституту разом з учасником бою П.В. Алюшиним відвідала це святе для нас місце. Там відбувся Мітинг пам'яті, покладання квітів. Земля з місця першого бою була перевезена до підніжжя Пам'ятного Знака студентам, викладачам і співробітникам, що загинули в роки війни, а також знаходиться в гільзі в музеї університету.

22 червня 1941 року, в день початку Великої Вітчизняної війни, ректор Юрій Іванович Дудін в парку інституту зібрав мітинг співробітників і студентів. Всі виступаючі гнівно затаврували німецько-фашистських загарбників, які віроломно напали на нас, і одночасно висловили бажання виступити зі зброєю в руках на захист Батьківщини, що й було записано в рішенні мітингу.

23 червня біля військкомату вдень і вночі маса людей – формуються величезні колони і відправляються для поповнення бойових частин на автомашинах, конях, пішки. Ректор розпорядився припинити заняття до особливого розпорядження; іспити продовжити складати згідно із розкладами, всім залишатися на своїх місцях; студентам, вільним від занять, приступити до риття траншей і окопів в повний зріст навпроти інституту, в саду, у дворі; комітету комсомолу виділити 50-70 осіб для охорони інституту і великих об'єктів міста та учгоспу; військовій кафедрі забезпечити цей загін бойовими гвинтівками і патронами; кулемет «Максим» кафедри тримати в бойовій готовності; всьому колективу інституту приступити до будівництва оборонних укріплень навколо міста.

Перший протитанковий рів копали в напрямку від Заріччя (на південному в'їзді до міста) по полях учгоспу в напрямку с. Глибичка. Другий рів будували на північному в'їзді до міста (від Київської дороги) урочище «Товста». Лопатами, ломом і кирками щоденно працювали більше тисячі студентів інституту, робітників учгоспу, в числі 10 тисяч жителів міста. Роботами керували військові сапери.

Комітет комсомолу прийняв рішення: «Комсомольська організація вважає себе мобілізованою. Всі комсомольці інституту готові зі зброєю в руках боротися на фронтах проти фашизму». Затверджено групу охорони інституту, учгоспу і підприємств міста, а також список політбійців у кількості 50 осіб і 26.06 відправлено на Південно-Західний фронт на відкритій залізничній платформі.

Дана вказівка – всім студентам звільнити два великі гуртожитки (№1 і №2) і зі своїми речами перейти жити в аудиторії навчальних корпусів. У гуртожитках терміново розгортаються два військових госпіталі й активними помічниками в цьому стають наші студенти.

27 червня прибули перші машини з пораненими воїнами. Студенти по команді лікарів розміщують важко поранених і поранених у ноги – на першому поверсі, легко поранених ходячих – на другому і третьому.

Операції слідує одна за одною, і день і ніч. Надійними помічниками в боротьбі за життя поранених були наші студентки. Вони годували воїнів, подавали воду, читали книги і газети з повідомленнями з фронтів. Але недовго пораненим довелося лежати в наших госпіталях, а студенткам надавати їм допомогу – 16 липня 1941 року фашисти зайняли наше місто.

28 червня пятикурсники достроково складають державні екзамени, отримують диплом і їдуть на фронт. 29 червня дозволена евакуація викладачів у тил країни.

4 липня ректор Ю.І. Дудін (за словами секретаря комсомольської організації П.В. Алюшина) повідомляє: «Дана вказівка директору учгоспу А. Задвірному організувати перегон великої рогатої худоби і всіх тракторів учгоспу за Дніпро і далі в тил. А Вам треба зараз взяти 12-15 комсомольців, піти в учгосп і розбити усі машини, які не будуть відправлені в тил. Директор учгоспу все на місці покаже і розкаже». Завдання виконано.

5 липня ректор Ю.І. Дудін і секретар партбюро П.В. Салата дають нове розпорядження: «Всі особові справи студентів, викладачів, справи партійної, комсомольської і профспілкової організацій знищити, спалити в котельній інституту. Аптечний склад знищити». Завдання виконано. Дівчатам дана вказівка роз'їхатися по домівках особливого розпорядження. Вночі з 6 на 7 липня місто бомбили фашистські літаки. Розбомбили залізничний вокзал, міськком партії, житлові будинки, корпус №2 інституту. На вулицях – трупи людей, дехто загинув під обвалами будинків. Поранених воїнів із госпіталів співробітники і студенти перенесли в укриття і на берег ріки Рось. Спасли – жодного вбитого.

8 липня. Під керівництвом військової кафедри вишикувалася колона комуністів і комсомольців інституту, направляється до військкомату, більше 100 осіб, серед них 83 особи із агрономічного факультету. О 12 годині остання колона білоцерківчан (більше 640 осіб) пішки виходить із зруйнованого і палаючого міста під керівництвом чотирьох військових із пістолетами на боку – співробітниками військкомату в напрямку Лубен, без супроводу військових кухонь.

У лісі під Лубнами наші студенти стали бійцями нової 297 стрілецької дивізії, яка обороняла Кременчуг, Крюков, Зеньків, а потім у складі нової 295-ї стрілецької дивізії відступали через Недогарки, Доновку, Гориславці, Рубльовку та Донбас на Кавказ у важких кровопролитних боях. Ті, що залишилися живими, здійснили наступ від Кавказу і Сталінграда через всю Україну, Польщу, Німеччину на Берлін. Це шлях одного з підрозділів Радянської армії, де воювали наші студенти і співробітники.

Через втрату документів дуже важко встановити особи тих, хто загинув на фронтах Великої Вітчизняної війни. Але частково це вдалося зробити, і фото загиблих є на стенді в музеї університету. Назвемо їх поіменно: М.М. Бамбура, помічник директора інституту з навчальної частини; О.Л. Злочевський, ординатор кафедри терапії; А.В. Кияшко, доцент кафедри фізики; С.П. Охрончук, ординатор кафедри хірургії; В.М. Розенбліт, викладач кафедри марксизму-ленінізму; О.В. Похилевич, помічник військового керівника; П.О. Царенко, асистент кафедри анатомії. Студенти агрофаку: А.Г. Наконечний, П.Л. Вернигора, З.Л. Бродський, К.Ф. Котляр, П.Є. Кореневич, Б.А. Ляско, А.В. Максай, З.С. Плотников, П.М. Залозний, Д.Н. Шмушкевич. Студенти ветфаку: В.П. Глушенко, П.К. Довгань, Н.Г. Довгань, Р.І. Клігерман, А.Р. Косар, В.М. Лісовенко, В.Ф. Малихін, В.М. Мельничук, Н.С. Новіцький, І.А. Сікачина, Я.І. Турченко. Студенти зоофаку: Г.К. Алферов, І.Ф. Волошин, П.З. Вагушенко, О.Г. Голубець, П.П. Голяк, В.М. Пересипкін, Я.С. Павловський, В.П. Потіха, Х.С. Татленко, Е.В. Чоба.

За мужність та героїзм, виявлені у боротьбі з німецько-фашистськими загарбниками на фронтах Великої Вітчизняної війни, в партизанських загонах і підпільних організаціях багато випускників, викладачів, студентів та співробітників інституту нагороджено орденами і медалями. Серед них: О.М. Недашківський, провідний конструктор лісосадильних машин, доктор технічних наук, удостоєний трьох державних нагород; П.О. Старинський, начальник конструкторського бюро УкрНДПродмаш, удостоєний чотирьох нагород; Б.І. Давидов, головний інженер радгоспу в Казахстані, нагороджений шістьма орденами і медалями. Інженером-капітаном на Тихоокеанському флоті був М.І. Юзефович, який після закінчення інституту працював головним металургом Центрального конструкторського бюро Міністерства будматеріалів, та інші. Окремо доцільно згадати про В.І. Капранова, який закінчив робфак при інсти-

туті, вступив на агрономічний факультет, брав активну участь у громадському житті, обирався секретарем комсомольської організації курсу, членом міськкому комсомолу. У перший день війни, будучи студентом третього курсу, він добровільно пішов захищати Вітчизну, під час відходу наших військ потрапив в оточення, був одним з активних організаторів партизанського з'єднання під командуванням двічі Героя Радянського Союзу О.Ф. Федорова. Усі роки війни був заступником командира з'єднання з матеріального забезпечення. Після війни тривалий час працював головою Чернігівського облвиконкому. Нині на Алеї Героїв у центрі Чернігова споруджено бюст В.І. Капранова – одного з визначних учасників партизанського руху в Україні.

Гордістю університету стали чотири Герої Радянського Союзу: О.П. Дорофєєв, П.Л. Вернигора, О.Є. Кривець, А.Г. Наконечний.

Вони перемогли ціною власного життя

Зі швидким наближенням фронту в місті створювалися з числа його жителів, зокрема і співробітників інституту, «винищувальні батальйони», покликані вести боротьбу з десантами й агентурою ворога, а також створювалися загони протиповітряної оборони, які гасили пожежі під час бомбардування та об'єкти загорання інституту. Керував самообороною міста начальник кафедри військової підготовки інституту О.П. Дорофєєв, у майбутньому Герой Радянського Союзу. Під його керівництвом сформовані загони народного ополчення були направлені на фронт. Сотні громадян, переважно старші віком, а також жінки й підлітки були мобілізовані на будівництво оборонних споруд на околицях і в самому місті протяжністю 15–18 км. А професор сільгоспінституту В.І. Стелецький у своїй заяві просив: «У зв'язку з нападом фашистської Німеччини на нашу Вітчизну, прошу використати мої знання і мене самого для потреб війни проти фашистів. Надаю також приміщення моєї кафедри оперативної хірургії для потреб Червоної армії».

З перших днів окупації міста фашисти закатували 1000 партійних і радянських керівників, рядових комуністів, всіх, хто кинув виклик окупантам; незважаючи на партійність, вік, стать, розстрілювали жінок з немовлятами. Розстріляли 90 дітей дитячого будинку віком до 7 років. Гітлерівський рейс-комісар Е. Кох дав вказівку: «Наше завдання полягає у висмоктуванні ... всіх товарів, які лише можна захопити, незважаючи на почуття і власність українців. Панове, я чекаю від вас найсуворішого ставлення до місцевого населення ... розстрілювати кожного, хто кинув хоча б косий погляд».

Закатовано і знищено в період тимчасової окупації близько 10 тисяч громадян. Переважна більшість населення Білоцерківщини від настороженості та пасивного невдоволення все більше вдавалася до активних дій – саботажу та збройної боротьби.

За роки тимчасової фашистської окупації на Білоцерківщині було створено і діяло 14 диверсійних груп, всього 30 підпільних організацій опору, партизанські загони, що нараховували понад 900 осіб. Серед них були співробітники і студенти нашого інституту.

Студентка другого курсу ветеринарного факультету Куберська Ніна Дмитрівна стала учасницею Білоцерківського підпілля, за що і нагороджена медаллю «За боевые заслуги» та орденом Вітчизняної війни II ступеня. Після війни закінчила інститут, працювала на виробництві і старшим лаборантом кафедри патанатомії та ветсанекспертизи. Цехмістренко Георгій Митрофанович, учасник Білоцерківського підпілля опору в 1941–1944 рр., за що і був нагороджений медаллю «За боевые заслуги» та орденом Великої Вітчизняної війни II ступеня, потім служив в армії, закінчив наш ветеринарний факультет, став кандидатом і доктором наук, професором кафедри патанатомії та ветсанекспертизи, завідувачем кафедри Кам'янець-Подільського сільськогосподарського інституту.

Для організації навчальної і наукової роботи поновлено на роботі тих, хто залишився живим – науково-педагогічних працівників, лаборантів, ординаторів.

У корпусах інституту і основних гуртожитках був розміщений госпіталь, у тимчасових приміщеннях йшла підготовка навчальних планів, а також до роботи бібліотеки, студентської їдальні й проживання студентів, велась робота із забезпечення хоча б у мінімумі апаратурою, хімікатами, посудом, меблями, аудиторними дошками, крейдою та ін.

4 січня 1944 року Білу Церкву звільнили від німецько-фашистських загарбників. А вже 6 січня на підставі «уповноваження Білоцерківського районного партійного комітету» Слухай Степан Іванович приступив до тимчасового виконання обов'язків директора Білоцерківського сільськогосподарського інституту. Він є одним із перших випускників аспірантури 1932 року, доцент, керівник диверсійної групи під час тимчасової окупації на заводі «Металохімкомбінат». Активісти групи вели серед робітників агітаційно-роз'яснювальну роботу, а також за рахунок продукції заводу, де фашисти виробляли мило, створювали грошовий фонд для потреб організації. Перші кроки його роботи – збереження майна, для чого і був найперше призначений керуючим навчальним радгоспом інституту та господарською частиною.

А війна продовжувалася. Молодь хотіла допомогти воїнам, які були на фронті. Студентки в'язали шерстяні онучі, шерстяні шкарпетки і рукавички, вишивали носові хустинки, кисети для тютюну, пекли печиво, писали ліричні листи, підписували свої фотографії і посилками відправляли на передову лінію. Один із одержувачів посилок Іван Лукашенко: «Я, здавалося, уже витривалий воїн-фронтвик, не витримав і заплакав не тільки від радощів, які заповнили моє серце і душу, але й від однієї думки: Боже, ці дівчата з Білоцерківського сільгоспінституту в такий занадто трудний час, коли і самі, можливо не ходять в тому, що вони мені прислали, не їдять того, що поклали в посилку воїну, відірвали від себе єдине, що було в них на той час – віддали все що мали, фронтовику, своєму захиснику. Які вони патріоти! Навіть – суперпатріоти!» У 1982 р. через газету «Київська правда» колишні фронтовики розшукали 25 студенток – відправників посилок. У переповненому актовому залі відбулася зустріч

ветеранів-солдатів і «студенток» Е. Дарменко, Г. Сиволуп, О. Ткаченко, В. Шкулій, Тетяни та Надії Сацкових, В. Помагайленко, Т. Жмурко, Х. Скуратової, яка зворушила добродушні, благородні, альтруїстичні струни кожного присутнього – старого та юного.

З 6 березня 1944 р. директором призначено Щербака Андрія Григоровича. Незважаючи на те, що під час війни та німецької окупації інституту було завдано величезної шкоди (повністю зруйновано навчальний корпус № 2, вивезено і знищено цінне обладнання, вивезено до Німеччини племінне стадо ВРХ і свиней, зруйновано учгосп, сплюндровано парк «Олександрія» тощо), вже на початку 1944 р., зразу ж після звільнення міста від фашистів, розпочалася робота з відновлення підготовки спеціалістів для сільського господарства країни. Влітку 1944 р. в інституті відкрились підготовчі курси для учасників Великої Вітчизняної війни, які за станом здоров'я були звільнені з лав Червоної Армії, а також для молоді, що перебувала на тимчасово окупованій території. З евакуації повернулись ряд професорів і доцентів, які становили кістяк викладацького складу ще в довоєнні роки. Це професори О.О. Табенцький, Н.Г. Толстова-Парійська, В.П. Тульчинська, О.Л. Скоморохов, Й.Й. Кораб, І.М. Толмачов, П.Д. Рудько, доценти М.К. Гродзінський, І.Г. Батуревич, І.І. Хоцянівський, Я.Г. Протас та інші.

Місцевих викладачів в інституті було трохи більше половини, решта приїздила із Києва. За ними спеціально посилали старенький трофейний автобус, який на той час був єдиним автомобілем. Київські професори та доценти О.І. Петіков, В.С. Денисьєвський, С.О. Іванов, А.К. Скороходько, В.Г. Касьяненко, Г.О. Гіммельрейх та інші регулярно приїздили до Білої Церкви і читали лекції із провідних дисциплін: анатомії сільськогосподарських тварин, зоогігієни, фізіології, рослинництва, агрохімії, загального землеробства тощо.

Із 1946 року ректором призначено Здоренка Петра Михайловича, який змінив звільненого із цієї посади Щербака Андрія Григоровича за станом здоров'я (наказ № 1203/К), який працював до 1948 року.

У 1944 р. інститут був підпорядкований Народному Комісаріату харчової промисловості СРСР, а з 1949 р. – Міністерству вищої освіти СРСР.

Війна наближалася до свого завершення, і в колективі панував дух творчої наснаги, хоч умови роботи та навчання були дуже важкими. У напівзруйнованих приміщеннях не вистачало меблів, обладнання, реактивів, інших матеріалів. Усе це створювало труднощі в організації навчального процесу. Характерні такі деталі того часу: навчальні корпуси не опалювалися, і студенти сиділи в шинелях чи пальтах, у шапках, дівчата – закутані хустками. У багатьох аудиторіях у вікна замість скла були вставлені шматки фанери чи картону, а іноді шибки були запнуті ганчірками, щоб не залітав сніг та вітер не видував рештки тепла. Столів у більшості аудиторій не було, а за лави правили відрізки дощок, прибиті до низьких кругляків.

Слід зазначити, що, незважаючи на воєнний час і карткову систему на продовольство, в інституті працювала студентська їдальня, в якій давали гарячий обід. Звичайно, що калорійність його була невисокою, та все ж це було великою підтримкою для більшості студентів, які не одержували допомоги з дому, оскільки село в той час жило дуже бідно. Адже ще продовжувалась жорстока війна і більшість здорових, працездатних чоловіків перебували в лавах діючої армії.

З вересня 1944 р. в інституті поновили роботу IV і V курси агрономічного та ветеринарного факультетів. Отже, перші повоєнні випуски агрономів і ветеринарних лікарів припадають на 1945 та 1946 роки, коли було випущено близько 200 спеціалістів.

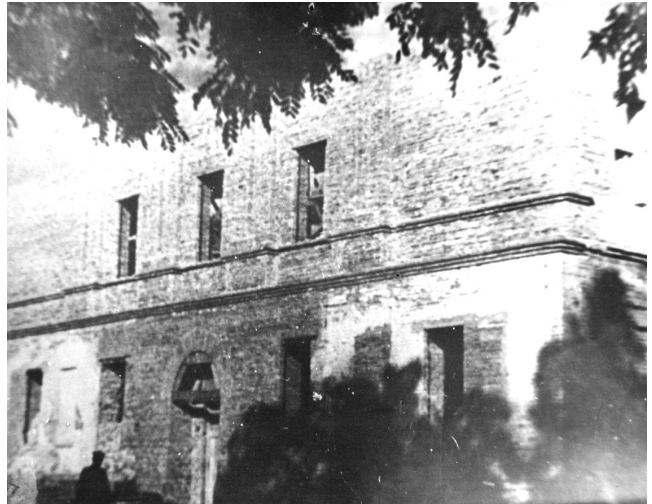
Усі студенти і викладачі інституту з нетерпінням чекали перемоги над ворогом. Травень 1945 р. увійшов у життя колективу як світле і довгоочікуване свято. Але разом із закінченням війни перед вишем постали й досить складні проблеми: насамперед, потрібно було відбудувати навчальний корпус, відремонтувати гуртожитки, житлові будинки, навчальне господарство, інші об'єкти. Студенти та викладачі працювали на відбудові інституту і після занять, і у вихідні дні. Якщо в 1944 р. на місці нинішнього корпусу № 2 була купа розбитої цегли, то вже в березні 1954 р. приміщення було повністю відбудоване і устатковане.

У цей період значними темпами велися й відбудовчі роботи в учгоспі. До війни його тваринницькі ферми та контора розташовувалися в західній частині дендропарку «Олександрія». Поля учгоспу були на Заріччі. Під час окупації всіх тварин із ферм вивезли до Німеччини, і після війни змогли відновити лише частину молочного стада та свинопоголів'я. Однак і за цих умов студенти проходили навчальну практику, оволодівали професією тваринника. Єдиний трофейний німецький автобус марки «Опель» встигав відвозити студентів і до ферм учгоспу, і на селекційну станцію, і на пункт штучного осіменіння у с. Коженики, де студенти вчилися працювати з тваринами. У 1947 р. почалося будівництво нових тваринницьких приміщень (де нині знаходиться центральне відділення ННДЦ), і вже у 1948 р. перший телятник було здано в експлуатацію.

Починаючи з 1944 р., в інституті відновлюється систематичний набір студентів на перші курси ветеринарного та агрономічного факультетів. Перший повоєнний випуск агрономів і ветеринарних лікарів із п'ятирічним строком навчання відбувся 1949 р. У цьому ж році було розпочато набір на курс зоотехнічного факультету. Більшість кафедр зоотехнічного циклу розпочали свою роботу ще у вересні 1944 р. – зокрема, кафедри годівлі, зоогігієни, спеціальної та загальної зоотехнії, генетики і розведення, органічної й біологічної хімії. На них працювало по 4–5 чол., які забезпечували весь навчальний процес.

Період відбудови

Відбудова корпусу №2

Важливу роль у відбудові і становленні інституту відіграли партійна, комсомольська і профспілкова організації. Як правило, ці організації в інституті, на факультетах, академічних курсах і групах очолювали авторитетні викладачі і студенти, колишні фронтовики. Ці люди надихали колектив на відбудову зруйнованих корпусів, збирання урожаю в учоспі, відбудовчі роботи в місті, на навчання. Вони займалися підбором, вихованням, розстановкою кадрів, поліпшенням побуту співробітників і студентів, роботою студентської їдальні, розподілом талонів на одяг, взуття, продуктів харчування, організовували роботу художньої самодіяльності, спортивно-масової, але не стояли осторонь від навчальної та науково-дослідної роботи.

Необхідно відзначити самовіддану працю в ті роки працівників багатьох підрозділів інституту. Копітку роботу з відновлення книжкового фонду провела бібліотека під керівництвом С.Г. Міхновської. Великий знавець та ентузіаст своєї справи, вона очолила невеликий колектив із п'яти осіб, котрий за кілька років поновив фонд бібліотеки, яка стала осередком навчальної, виховної та наукової роботи. Працівники бібліотеки не тільки забезпечували викладачів і студентів літературою, вони здійснювали велику роботу з культурного й естетичного виховання студентів. Цікаві бесіди, літературні вечори та диспути, присвячені кращим творам зарубіжних і вітчизняних письменників, книжкові виставки – ось далеко не повний перелік заходів бібліотеки. Потрібно згадати і про високопрофесійну роботу завідувача читального залу Г.Ф. Костюченко. Ця освічена, працьовита жінка віддавала улюбленій справі всі свої знання і сили й мала великий авторитет серед викладачів і студентів. Із 1948 р. у бібліотеці інституту було відкрито міжбібліотечний відділ (МБА), який очолила Н.О. Маторіна, володіючи кількома іноземними мовами, ніколи не відмовляла в допомозі у перекладі наукової статті з англійської, німецької чи французької мов.

Про рівень культурно-виховної роботи у ті далекі повоєнні роки свідчать такі факти. Після приїзду до інституту професор А.І. Акаєвський, який в 1948 р. очолив кафедру анатомії, створив інструментальне тріо в складі А.І. Акаєвського (скрипка), С.Г. Міхновської (фортепіано), К.Г. Леман (віолончель). Це були музиканти високого класу. Вони систематично виступали перед співробітниками та студентами інституту з концертами. Особливо часто звучали твори російських та зарубіжних композиторів-класиків – Чайковського, Мусоргського, Глінки, Рахманінова, Дворжака, Шопена, Берліоза, Гуно. Такі концерти користувались успіхом у слухачів, були надзвичайно корисними для студентів, які переважно були вихідцями із села й не мали ніякого уявлення про класичну музику. Пізніше, у 60-ті й 70-ті роки цю добру традицію продовжив заслужений діяч науки України професор П. О. Ковальський,

який мав велику колекцію записів на грамплатівках. Цей відомий вчений-морфолог часто відвідував студентські гуртожитки і знайомив молодь зі світовою музичною класикою.

Зауважимо, що в повоєнні роки потяг студентів і викладачів інституту до культури був надзвичайно великим, багато хто з них брали активну участь у художній самодіяльності. Наприкінці 40-х і на початку 50-х років великий успіх мав інститутський хор, яким тривалий час керував доцент М.Д. Пантюхов. Хор часто виступав з концертами в інших вишах (Київському ветеринарному інституті, Уманському сільськогосподарському інституті та ін.).

Слід згадати і про роботу драматичного колективу, який упродовж кількох років очолювала асистент Р.О. Плахотня. Крім студентів, самодіяльними акторами були викладачі, працівники бухгалтерії, бібліотеки. Цей колектив ставив п'єси Котляревського, Тобілевича, Островського. Особливою популярністю користувалися одноактні п'єси та інтермедії Остапа Вишні, Степана Олійника, інших сатириків. Драматичний колектив також часто виступав в інших вишах, виїжджав у села Білоцерківського району, де користувався незмінним успіхом у глядачів.

У фізичній підготовці студентів та проведенні спортивних вечорів в інституті велику роль відіграла кафедра фізкультури і спорту, очолювана В.В. Стражевським. За його ініціативою в 1946 р. були

Драматичний колектив інституту

створені футбольна, баскетбольна, а пізніше і гандбольна команди, які успішно захищали честь інституту на міських та обласних змаганнях. Дуже цікавими були виступи наших спортсменів-атлетів на сцені інституту на святкових вечорах.

Із 1948 р. директором інституту було призначено Салату Павла Васильовича, який пропрацював на цій посаді до 1961 р.

У 1946 р. майор П.В. Салата, два рази контужений: у 1945 р. під Сталінградом і під час форсування Дніпра, поранений, повертається до інституту, завідує кафедрою механізації сільського господарства; в 1947 р. призначається директором

Команда інституту з гандболу

Київського гідромеліоративного науково-дослідного інституту, а в 1948 р. Міністерство переводить його директором нашого інституту. Йому властиві такі риси характеру: максимальна працездатність, пуританська чесність, любов до людей, вимогливість до себе і співробітників. Неодноразово обирався депутатом Білоцерківської міської і Київської обласної рад депутатів трудящих.

У 1951 р. була відкрита підготовка спеціалістів без відриву від виробництва (заочний відділ) на агрономічному, зоотехнічному, а пізніше і на ветеринарному факультетах.

Під його керівництвом значно поліпшилася матеріально-технічна база вишу. Було споруджено гуртожиток №3, житловий будинок для викладацького складу по вул. Я. Мудрого 16/2, розпочато будівництво спортивного корпусу.

Збільшився професорсько-викладацький склад інституту. Більшість кафедр очолювали відомі професори – Й.І. Кадиков, В.І. Стелецький, Л.І. Акаєвський, Г.О. Кудрявцев, Й.Й. Кораб, І.Є. Єремєєв,

П.О. Ковальський та інші. До 1950 р. керівництву вдалося стабілізувати склад викладачів та відмовитися від послуг професорів і доцентів з інших вишів.

У 1949 р. відкрилась аспірантура на кафедрі анатомії сільськогосподарських тварин, а в 1950 р. – на кафедрах епізоотології, гістології, селекції і насінництва, а також загального землеробства. Першими аспірантами були Г.П. Мелехін і А.М. Журбенко. Починаючи з 1955 р., в інституті створюються спеціальні ради із захисту кандидатських, а згодом і докторських дисертацій. 1962 р. з'являються перші докторанти, більшість з яких успішно захистили докторські дисертації (О.І. Кононський, І.В. Хрустальова, А.М. Журбенко, Ю.О. Павловський та інші).

Парад студентів-комсомольців на День Перемоги

Із 1947 р. в інституті відновили свою роботу наукові товариства ім. І.І. Мечникова (для співробітників ветеринарного та зоотехнічного факультетів) та ім. К.А. Тімірязєва (на агрономічному факультеті). На щомісячних засіданнях цих товариств обговорювались найактуальніші для того часу теоретичні питання з агрономії, ветеринарії, зоотехнії, а також кандидатські та докторські дисертації, які готувалися на кафедрах. Науковими керівниками товариства ім. Мечникова в різні роки були професори Н.Г. Толстова-Парійська, П.О. Ковальський, Ф.Н. Мілованов та інші вчені. Товариство ім. Тімі-

Практичні заняття студентів

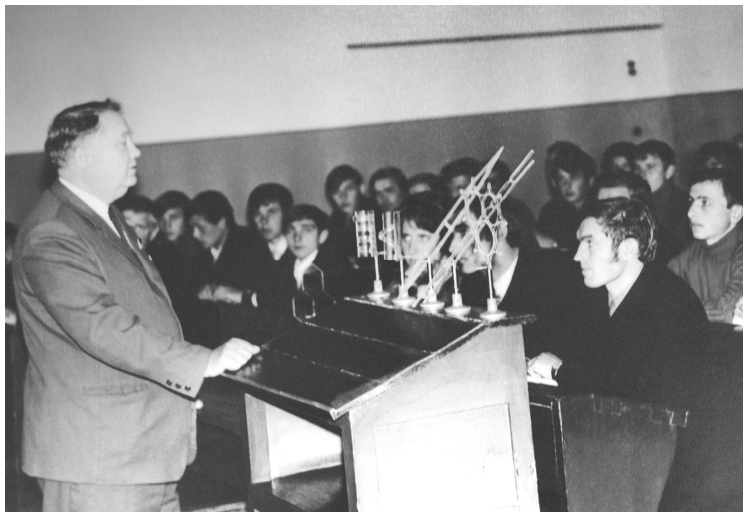
рязєва очолювали професори О.О. Табенцький, І.М. Толмачов, І.М. Єремєєв. Слід сказати, що в роботі цих організацій брали участь не тільки відомі вчені, а й молоді співробітники та студенти. Про потяг студентської молоді до наукових проблем свідчить і такий факт. Коли аудиторія, де проводилося засідання товариства, була переповнена викладачами, студенти стояли в коридорі й просили не зачиняти двері, щоб було чути наукові дискусії. Як правило, доповідачеві задавали не менше 12–15 запитань, і тільки після такого детального обговорення приймало-

ся рішення про допуск до захисту дисертації або дозвіл на друкування статті. Більшість викладачів – кандидати і доктори наук, професори пройшли через подібний «фільтр».

З початку 50-років в інституті активізували свою роботу міжвузівські наукові конференції як із загальнобіологічних, так і практичних проблем агрономії, зоотехнії, ветеринарії. В них брали участь видатні вчені із Києва, Львова, Харкова, Москви та інших міст країни. На конференціях виступали академіки В.Г. Касьяненко і О.П. Маркевич, професори Д.С. Воронцов, П.С. Залкінд, А.Д. Скороходько, С.П. Теленга та інші. Про значущість науково-дослідної роботи колективу у ті роки свідчить видання наукових праць і записок. З 1947-го до 1972 рр. випущено 22 наукових збірники, де було опубліковано близько 600 наукових статей. Крім того, проводилися наукові студентські міжвузівські кон-

ференції, доповіді і тези учасників яких також видавалися окремими збірниками. До 1971 р. було видано вісім збірників наукових студентських робіт.

Багато працював у цьому напрямі проректор з навчальної роботи, професор Крикунов Михайло Степанович, інвалід Великої Вітчизняної війни. Вчений, організатор і чудовий методист, він багато уваги приділяв удосконаленню навчального процесу. За його ініціативою ще в 60-ті роки в інституті було впроваджено машинний і безмашинний контроль знань студентів з різних предметів, а також програмоване навчання з ряду дисциплін.

Конференція студентів та викладачів інституту

Розвиток у період 1960–1991 рр.

Контингент студентів інституту на 01.01.1961 р. складав на стаціонарному відділенні 1422 чол., заочному – 971; професорсько-викладацький склад – 152 чол., в т.ч. докторів наук – 12; навчально-допоміжний і адміністративно-господарський колектив – 224 чол.

У кінці 1961 р. директором інституту було призначено знову професора Паламаря Миколу Степановича, який працював до 1969 р. Під його керівництвом продовжувала зміцнюватися матеріально-технічна база. Протягом 1962–1965 рр. було закінчено спорудження спортивного корпусу, побудовано гуртожиток № 4, два п'ятиповерхових житлових будинки для професорсько-викладацького складу, збільшився аудиторний фонд.

За період роботи ректором М.С. Паламар запросив до інституту більш як 10 професорів, і в 60–70-ті роки майже всі кафедри очолювали професори. Згідно із постановою ЦК КПУ і Ради Міністрів УРСР в 1962 р. при інституті відкрито загальнонауковий факультет із заочною і вечірньою формами навчання із такими відділеннями: гуманітарним, агробіологічним і математичним. Уніфікованими навчальними планами передбачено дво- і трирічне навчання, після чого студенти переходять на 3-й або 4-й курси за спеціальністю, вибраною ними у ВНЗ. У навчальному процесі факультету беруть участь професори, доценти, викладачі інституту. В 1964 р. тут уже навчалось 1171 студентів, у тому числі за вечірньою формою – 359 осіб. 1964 р. в інституті було розпочато захист докторських дисертацій з рослинництва, епізоотології та морфології свійських тварин.

У 1964 р. навчалось 4266 студентів, у т.ч. без відриву від виробництва 280 спеціалістів із середньою освітою. На 28 кафедрах працювали 14 докторів і професорів, 87 доцентів і кандидатів наук, 86 викладачів і асистентів. Студенти навчаються в чотирьох навчальних корпусах і ветеринарних клініках, проживають у трьох гуртожитках на 1100 місць. Крім того, інститут має для науково-педагогічних працівників і службовців 18 будинків загальною площею близько 4 тис. кв. м.

Колосальне значення надавалося практичній підготовці. Так, на другому курсі відведено спеціальний час для роботи студентів безпосередньо в господарствах.

На третьому курсі впродовж 16 тижнів студенти агрономічного факультету працюють в полі, городі, саду, на тракторах і автомобілях, на землеоброблювальній техніці, сівалках. Студенти зоотехнічного і ветеринарного факультетів набувають навиків заготовки кормів, годівлі тварин, механізації трудомістких процесів у тваринництві, зоогігієні, профілактиці захворювань тварин. На третьому курсі студенти 16 тижнів працюють в галузі рослинництва під керівництвом директора і головних спеціалістів, а на тваринницьких фермах – на робочих місцях дояра, скотаря, свинаря, робітника на фермах молодняка, в родильному відділенні, на відгодівлі тварин, вивчають організацію штучного запліднення тварин, ведуть зоотехнічну документацію.

На V–VI курсах студенти проходять 30-тижневу виробничу практику на робочих (які оплачуються) місцях агронома, ветеринарного фельдшера або лікаря, зоотехніка колгоспів і радгоспів, ветеринарних лікарень.

Керівництво практикою здійснюють викладачі кафедр, а безпосередньо на місцях практики – головні агрономи, зоотехніки, ветеринарні лікарі колгоспів і радгоспів, установ. Тут студенти виконують курсові роботи, використовуючи виробничі дані господарств і збирають матеріал для дипломних робіт.

Усі дипломні роботи обговорюються в господарствах, а деякі захищаються в місцях їх виконання.

За останні 4 роки в інституті введено практику проведення установчо-екзаменаційних сесій на всіх факультетах 2 рази протягом навчального року. Переведення студентів-заочників на наступні курси склало 93,2% від кількості учасників сесії, кількість дипломних робіт заочників виросла до 48 % випускників.

Навчально-дослідне господарство знаходиться в 1,5 км від інституту, має достатню навчально-матеріальну базу для виробничого навчання студентів, є високопродуктивним і рентабельним господарством. За останні три роки (1961-1963) середній урожай зернових культур склав 29,7 ц/га, із них озимої пшениці – 32,4, кукурудзи 42 ц/га. На 100 га с.-г. угідь вироблено молока 526 ц і м'яса 113 ц. Чистий прибуток склав 45 тис. крб. на рік. Порівняно з колгоспами району в учгоспі врожай зернових на 40% вищий, виробництво молока на гектар на 70% і м'яса – у 2,6 рази більше.

Вирішальну роль у виконанні виробничих завдань в учгоспі виконували студенти під керівництвом кафедр і спеціалістів учгоспу. У процесі проходження виробничого навчання студентам присвоюються професії кваліфікованих робітників в галузі рільництва, тваринництва, ветеринарії і механізації (тракторист, комбайнер, шофер).

За період з 1931-1964 рр. інститут підготував 6059 спеціалістів, з них: вчених-агрономів – 2226 чол., зоотехніків – 1491 чол., ветеринарних лікарів – 2342 чол.

Випускників інституту розподіляли на роботу в різні республіки СРСР.

Так, в 1964 р. випускників направили на роботу в господарства України, Західно-казахстанську, Целиноградську, Північно-казахстанську, Семипалатинську області Казахстану, Ленінградську і Калінінградську області Росії.

Вийшовши з інституту підготовленими як висококваліфіковані спеціалісти, випускники набували практику як організатори виробництва, колективів, їх обирали керівниками сільськогосподарських підприємств, радянських і партійних органів, а також навчальних і науково-дослідних установ. Серед них: директор Всесоюзного науково-дослідного інституту кукурудзи А.А. Задонцев, директор УНДІМА професор В.С. Крамаров, зав. відділу радгоспів Держплану СРСР Головатий, зав. відділу радгоспів Держплану УРСР Г.К. Кулик, голова Державного Комітету зі зрошувального землеробства і водного господарства УРСР М.А. Гаркуша, голова Київського обласного виконавчого комітету І.П. Лисенко, голова Чернігівського обласного виконавчого комітету В.П. Замула, завідувач сільськогосподарського відділу Київського обкому партії К.Є. Ярмо та інші.

Тематика наукових досліджень інституту була спрямована на вивчення і впровадження в колгоспно-радгоспне виробництво життєво важливих питань з агрономії, зоотехнії і ветеринарії, які об'єднувались у три проблеми:

1. Ріст продуктивності земель і підвищення врожайності сільськогосподарських культур.
2. Шляхи збільшення виробництва та підвищення якості тваринницької продукції.
3. Вивчення порушень обміну речовин, етіології, патогенезу, профілактики і терапії хвороб сільськогосподарських тварин.

У розробці цих проблем, які включають більше 30 тем, брали участь усі співробітники кафедр. Крім держбюджетної тематики, інститутом виконувалась і госпдоговірна тематика із підприємствами Укргоспунаргоспу, Укрводгоспу, Липецьким тракторним заводом і господарствами іншого підпорядкування.

Результати науково-дослідних робіт розглядаються на щорічних наукових конференціях, засіданнях наукових товариств ім. Мічуріна та ім. Тімірязєва. Багато науковців виступають з доповідями на Всесоюзних, Республіканських і міжвузівських наукових конференціях (Москва, Ленінград, Київ, Казань, Воронеж, Львів, Ташкент, Полтава, Новосибірськ та ін.).

При інституті відкривається аспірантура з агрономічних, зоотехнічних наук без відриву і з відривом від виробництва, де навчається 54 особи.

З метою задоволення потягу студентів до наукового пошуку створено 27 наукових студентських гуртків, у котрих працює понад 600 осіб. Результати ряду закінчених студентських наукових робіт впроваджуються у виробництво («Застосування вітамінів при вирощуванні поросят», «Нові прийоми вирощування хмелю» та ін.). В 1963 р. із 13 поданих на Всесоюзний конкурс наукових робіт – 3 нагороджені Грамотами Міністерства середньої і вищої освіти СРСР.

Професор М.С. Паламар створив на агрономічному факультеті велику наукову лабораторію із селекції озимої пшениці. Ним у співавторстві з іншими співробітниками були виведені і передані у випробування нові сорти озимої пшениці БЦСГ-1 та БЦСГ-2.

У 1969 р. директором інституту було призначено Полішвайка Михайла Никифоровича, який до цього працював деканом агрономічного факультету. М.Н. Полішвайко продовжив роботу своїх попередників зі зміцнення матеріально-технічної бази вузу. За його ініціативи було зведено корпус дев'ятиповерхового гуртожитку № 5, підготовлена документація на спорудження нового навчального клінічного корпусу для факультету ветеринарної медицини. За впровадження в навчальний процес кіно і створення навчальних кінофільмів у 1969 р. на Всесоюзному конкурсі інституту було присуджено перше місце і грошову премію.

До 1970 р. інститут мав 4 гуртожитки на 1400 студентів. Для працівників інституту збудовано понад 4 тис. квадратних метрів житла, зводиться новий 30-квартирний житловий будинок. На 26 кафедрах працює 190 викладачів, з них 20 професорів; 94 доценти, навчається 30 аспірантів. Вченій раді інституту надане право присуджувати наукові ступені кандидата й доктора наук.

У 1970 р. на стаціонарі навчалось 1560 студентів, без відриву від виробництва – 2250. Щороку при інституті проходять перепідготовку 600-700 спеціалістів сільського господарства.

За час свого існування Білоцерківський сільськогосподарський інститут дав народному господарству понад 10 тисяч висококваліфікованих спеціалістів.

Ряд випускників і колишніх співробітників працювали керівниками господарств, районів, областей. Випускники М.А. Гаркуша й Т.Т. Попльовкін як міністри входили до складу уряду УРСР. Колишній директор інституту Ю.І. Дудін працював постпредом УРСР при Раді Міністрів СРСР. Деякі випускники інституту обрані депутатами Верховної Ради СРСР – С.С. Авраменко, перший секретар Амурського обкому КПРС (Красноярський край), М.С. Ковбасюк, зоотехнік Шполянського цукрокомбінату, І.П. Лисенко, голова Київського облвиконкому. Професор Н.Г. Толстова-Парійська була депутатом Верховної Ради СРСР третього скликання. Випускник В.Н. Замула працює головою Чернігівського облвиконкому, П.Л. Погребняк – заступником Міністра сільського господарства УРСР, М.Ю. Липко – секретарем Черкаського обкому КПУ, А.С. Сущенко – секретарем Київського обкому КПУ, В.К. Колда – начальником Київського обласного управління сільського господарства.

Наукову конференцію проводить М.Н. Полішвайко

Засідання ректорату. БСГІ, 1970 р.

Зліва направо: проректор з навчальної роботи, доктор ветеринарних наук, професор **Крикунов Михайло Степанович**; проректор з заочної освіти, кандидат економічних наук, доцент **Чуприна Іван Панасович**; голова профкому інституту **Скочко Георгій Іларіонович**; проректор з наукової роботи, доктор економічних наук, професор **Канський Кирило Єлисеєвич**; ректор, кандидат сільськогосподарських наук, доцент **Полішвайко Михайло Никифорович**; секретар парткому, кандидат ветеринарних наук, доцент **Власенко Володимир Максимович**.

Серед випускників інституту є й чимало вчених, праці яких були широко відомі в колишньому

Заняття проводить М.Н. Полішвайко

ня М.Н. Полішвайка було приєднано колгосп с. Пилипча (понад 2000 гектарів орної землі). Колектив його збільшився до 1000 робітників, воно стало сучасним високо механізованим господарством, в якому студенти мали змогу опановувати весь технологічний цикл сільськогосподарського виробництва.

Великою заслугою М.Н. Полішвайка було створення літнього студентського табору в урочищі «Кошик», де за літо оздоровлювалось близько 1000 студентів. Під час будівництва табору ініціативу, енергію, неабиякі організаторські здібності проявили завідувач підготовчого відділення Е.В. Ланін, завідувач кафедри фізкультури і спорту Е.Е. Брейш та інші.

Непроста економічна ситуація, що склалася в країні у 70-ті роки, вимагала пошуку ефективних засобів її поліпшення, і, зокрема, вдосконалення сільського господарства, його інтенсифікації, переведення на промислову основу. Для цього необхідно було підвищити рівень підготовки кадрів для сільського господарства та провести наукові дослідження, надати їм безпосередньої практичної спрямованості.

На той час в інституті сформувався згуртований професорсько-викладацький колектив, кістяк якого складали видатні вчені, ветерани ВНЗ: П.О. Ковальський, Й.С. Загаєвський, А.Ф. Бурденюк, М.Н. Доронін, Г.М. Цехмістренко, М.Х. Ковбасенко, А.В. Маханько, А.М. Журбенко, П.С. Денисьєвський, В.І. Пальчевський, Й.Й. Кораб, І.І. Пушкар'єв, О.А. Соловійов, К.С. Бірюкова, В.Н. Фесик, П.В. Лазаревич та ін.

У 1974 р. створюється факультет підвищення кваліфікації, в основу діяльності якого покладено вивчення прогресивних технологій у рослинництві й тваринництві, вдосконалення ветеринарного забезпечення виробництва тваринницької продукції.

1977 року колектив інституту очолив Власенко Володимир Максимович. У 1980 р. на 28 кафедрах працює 215 викладачів, із них 16 професорів-докторів наук, 115 доцентів і кандидатів наук.

85% студентів займаються у гуртках студентського наукового товариства. Щорічно більше 400 студентів працюють у студентських будівельних загонах. За успіхи, досягнуті в роботі, будівельні загони «Корчагінець» і «Електрон» нагороджені пам'ятними Червоними прапорами, а загін «Буревісник» в 1978 р. отримав Перехідний Червоний Прапор обкому комсомолу і обкому профспілки, наго-

Радянському Союзу і за його межами. Це академік ВАСГНІЛ А.І. Задонцев, директор ботанічного саду АН УРСР А.М. Гродзінський, лауреат Державної премії І.В. Карпович, головний агроном Житомирської обласної с.-г. станції, член-кореспондент ВАСГНІЛ В.С. Крамаров, заслужений діяч науки РРФСР професор І.С. Левицький, професор Ф.В. Турчин та ін.

Колектив учених за роки існування інституту опублікував 17 томів наукових праць. Тільки протягом 1969 р. надруковано 6 підручників і навчальних посібників, 6 монографій, а також понад 200 статей. Протягом 1950-1970 рр. в інституті було захищено 17 докторських і 131 кандидатських дисертацій.

Значний розвиток одержало учбово-дослідне господарство, до якого на клопотан-

Комітет комсомолу інституту 1968 р. Лютий А.С. – секретар комітету комсомолу (в центрі перший ряд)

роджений студентським «Знаком Якості». Багато командирів, комісарів і бійців будівельних загонів нагороджено грамотами ЦК ВЛКСМ, ЦК ЛКСМУ, обкомів комсомолу, будівельних організацій. Студент С. Шовковий нагороджений урядовою медаллю «За трудову доблесть». Щорічно студенти надають велику допомогу господарствам у збиранні врожаю. Тільки в 1979 р. вони виконали робіт на суму близько 3 млн крб.

Керівництво БЗСІ, 1977 р.

Зліва направо: *Перший ряд*: проректор з наукової роботи, доктор ветеринарних наук, професор **Павловський Юрій Олександрович**; ректор, кандидат ветеринарних наук, доцент **Власенко Володимир Максимович**. *Другий ряд*: проректор з адміністративно-господарської роботи **Присіч Леонід Антонович**; проректор із підвищення кваліфікації, доктор сільськогосподарських наук, професор **Крутипорох Федір Іванович**; проректор із заочної освіти, кандидат економічних наук, доцент **Чуприна Іван Панасович**.

Багато студентів за період навчання в інституті отримують другу, громадську професію на 14 відділеннях факультету громадських професій.

Студенти беруть активну участь у художній самодіяльності. Ансамбль «Рось» виступав з концертами не тільки в Україні, але і в Москві, Ленінграді, Ризі, Мінську та інших містах. Ансамбль став дипломантом першого Всесоюзного фестивалю самодіяльної творчості трудящих.

Величезна робота проводиться в учгоспі – кафедрі учбово-наукового і практичного навчання студентів. Господарство має чотири відділення, більше 4 тисяч га землі, молочний комплекс з телевізійним пультом оперативного управління, племсвиноферму.

За 60 років роботи інститут підготував понад 16 тисяч висококваліфікованих спеціалістів сільськогосподарства, які зарекомендували себе хорошими організаторами і високоєрудованими командирами виробництва. Так, П.Л. Погребняк став першим заступником Голови Ради Міністрів УРСР, М.А. Гаркуша – Міністром меліорації і водного господарства УРСР; О.Ф. Пархоменко – начальником Головного Управління навчальних закладів МСГ УРСР; В.І. Онисовець – завідувачем сектору ЦК КПРС, М.Ф. Мезенцев – зам. завідувача сільськогосподарського відділу ЦК КПУ. Вісім випускників працювали головами облвиконкомів і секретарями обкомів партії, більше тридцяти – головами райвиконкомів і першими секретарями райкомів партії.

За заслуги у підготовці кадрів інститут в 1980 р. нагороджено Почесною Грамотою Президії Верховної Ради УРСР.

Професорам П.В. Ковальському і О.П. Соловійову присвоєно звання «Заслужений діяч науки УРСР», старшому викладачу І.М. Сидоренку – «Заслужений працівник культури УРСР». У післявоєнні роки за великий вклад у підготовку висококваліфікованих спеціалістів і розвиток науки більш як 20 співробітників нагороджені орденами і медалями уряду, професору В.Ф. Караващенко в 1979 р. присуджена премія Ради Міністрів СРСР.

Вчені інституту працюють над актуальними проблемами сільськогосподарського виробництва:

1. Розробка технології виробництва кормів без зрошення.
2. Вивчення епізоотології, патогенезу, діагностики і профілактики лейкозів ВРХ.
3. Зміцнення господарського і внутрігосподарського розрахунку в колгоспах, радгоспах, міжгосподарських підприємствах і виробничих об'єднаннях.
4. Розробка теоретичних основ профілактики і ліквідації інфекційних, інвазійних і незаразних хвороб тварин в умовах промислових технологій.
5. Поліпшення порід ВРХ, свиней і птиці в напрямку підвищення їхньої продуктивності, а також раціонального використання кормів в умовах спеціалізованих господарств.

За госпдоговірною тематикою щорічно виконується робіт більше ніж на 200 тис. крб.

У 1980 р. інституту присвоєно ім'я Петра Леонтіювича Погребняка (1928–1980) – видатного вченого, автора української породи м'ясної худоби, державного і партійного діяча, першого заступника Голови Ради Міністрів УРСР, депутата Верховної Ради СРСР, депутата Верховної Ради Української РСР, члена ЦК КПРС, члена Політбюро ЦК КПУ, засновника створеного в Києві Науково-дослідного інституту ветеринарної медицини.

Глибокі зміни, що сталися у країні наприкінці 80-х – на початку 90-х років, значною мірою позначилися на діяльності інституту. Роки перебудови, а потім утвердження України як самостійної незалежної держави, економічні реформи, спрямовані на вихід нашої країни на світовий ринок, – все це поставило нові вимоги перед організацією вищої освіти. Робота в нових економічних умовах вимагала докорінної реорганізації всієї діяльності вузу. За ініціативи ректора В.М. Власенка була розроблена науково обгрунтована концепція функціонування інституту в перехідний до ринкових відносин період. Відповідно до неї головною дійовою особою у підготовці спеціаліста є замовник. Ним виступили Міністерство сільського господарства і продовольства України, обласні та районні управління сільського господарства. Згідно із потребами замовників, інститут розширив діапазон кваліфікаційної підготовки студентів за рахунок введення наступних спеціалізацій: селекція у тваринництві, кормовиробництво, буряківництво, селекція та насінництво, організація зовнішньоекономічних зв'язків підприємств АПК, організація бухгалтерського обліку та фінансів, юриспруденція в економіці сільськогосподарського виробництва, біотехнологія, етіопатологія, технологія виробництва та переробки продукції тваринництва.

Всесвітній ветеринарний конгрес. Делегація інституту. Москва, 1979 р.

Підготовка студентів до занять у бібліотеці

На факультетах вводяться нові спеціалізації: племінна справа в тваринництві, буряківництво, технологія переробки продуктів тваринництва, а також викладання таких дисциплін: лікарські та отруйні рослини у ветеринарії, клінічна біохімія, фітотерапевтичні засоби захисту рослин тощо.

У 70-ті роки в інституті намітилася стала тенденція до вдосконалення навчального процесу, зросла кількість підготовлюваних спеціалістів, що вимагало вирішення певних завдань щодо його організації.

Зокрема, впроваджуються нові форми активізації навчання, вводиться контроль знань за допомо-

гою технічних засобів, практикується читання відкритих інтегральних лекцій найбільш досвідченими викладачами, регулярно проводиться атестація студентів, зміцнюється зв'язок із колектива-

ми, які направили студентів на навчання, відбувається захист дипломних робіт в умовах виробництва тощо.

Велика увага приділяється організації самостійної роботи студентів, для чого виділяється ліміт часу щодо кожної дисципліни навчального плану, покращуються санітарно-гігієнічні умови та технічне оснащення лабораторій, кабінетів, аудиторій, читальних залів, гуртожитків.

Досвід роботи професорсько-викладацького складу інституту з організації самостійної роботи студентів був відображений у збірнику праць “Форми і методи організації самостійної роботи студентів”.

Для вдосконалення навчально-методичної роботи, обміну досвідом та впровадження у навчальний процес досягнень окремих викладачів, кафедр і факультетів, а також надбань інших вузів, на базі інституту періодично проводяться навчально-методичні конференції різних рівнів з актуальних проблем вузівської освіти, зокрема з питань підвищення ефективності застосування технічних засобів (1974), поліпшення організації самостійної роботи студентів (1976), наукового забезпечення організації праці в навчальному процесі (1979), підвищення якості підготовки спеціалістів (1981), впровадження проблемного методу в навчальний процес (1983) тощо.

У 1983 р. з метою впровадження комплексної системи управління якістю підготовки спеціалістів (КСУЯПС) в інституті було створено навчально-методичні комплекси, а також розроблено структурно-логічні схеми, завдяки чому в межах однієї навчальної дисципліни встановлені логічні послідовності розміщення і вивчення матеріалу; визначені також логічні зв'язки і послідовності для вивчення окремих дисциплін навчального плану.

У 1986 р. на базі БЦСГІ за участю викладачів кафедр педагогіки Київського державного університету та Української ордена Трудового Червоного Прапора аграрної академії було проведено навчально-методичний семінар професорсько-викладацького складу з питань педагогіки вищої школи.

У Білоцерківському сільськогосподарському інституті серед аграрних навчальних закладів уперше було введено викладання предмета „Біотехнологія” на зооінженерному факультеті у 1987 р., а на факультеті ветеринарної медицини – у 1988 р.; у 1989 р. видано російськомовний навчальний посібник “Биотехнология”, а в 1991 р. – україномовний навчальний посібник “Біотехнологічний словник”.

Зустріч з видатним письменником Олесе́м Гонча́ром біля могили воїнів студентського батальйону в с. Блощинці Білоцерківського району

На дослідній ділянці

У навчальному процесі (проректор з навчальної роботи – доктор біологічних наук, професор Герасименко Віктор Григорович) значної актуальності починає набувати економічна підготовка студентів. Вводяться спецкурси “Орендні відносини в сільському господарстві” та “Промисли у сільському господарстві”, широко висвітлюються питання господарського розрахунку, самофінансування, ведення обліку і контролю в умовах різних форм оренди та підряду.

До підготовки спеціалістів залучаються провідні вчені вузів та науково-дослідних установ України, висококваліфіковані фахівці сільськогосподарського виробництва; обладнуються лабораторії обчислювальної техніки,

аудиторії оснащуються сучасними персональними ЕОМ, завдяки широкому застосуванню яких на кафедрах були розроблені спеціальні програми та проведено семінар професорсько-викладацького складу інституту щодо використання ПЕОМ для інтенсифікації навчального процесу.

Наприкінці 70-х – на початку 80-х років відбулося помітне покращення методичного забезпечення, одним із показників якого стало значне збільшення видань навчально-методичної літератури. У 70–90-х рр. вийшли друком підручники: «Гістохімія» (Кононський О.І., 1976), «Землеробство з основами ґрунтознавства» (Котоврасов І.П., Крикунов В.Г., 1988), «Бухгалтерський облік у сільському господарстві» (Баренгольд Я.М., 1985, 1986, 1991, 1994), «Ветеринарно-санітарна експертиза з основами технології переробки продуктів тваринництва» (Загаєвський Й.С., 1985, 1988), «Основи землеробства і тваринництва» (Кононенко О.І., Федоров В.П., Клименко П.Д., 1986, 1991), «Біохімія тварин» (Кононський О.І., 1980, 1984, 1991, 1994), «Спеціальна хірургія» (Борисевич В.Б., Панько І.С., Торес М.О., Іздепський В.Й., 1993), «Хірургія в молочному тваринництві» (Власенко В.М., Тихонюк Л.А., 1993), «Оперативна хірургія» (Магда І.І., Власенко В.М., 1993), «Селекція та насінництво польових культур» (Молоцький М.Я., Васильківський С.П., Князюк В.І., 1994), «Технологія зберігання і переробки продукції рослинництва» (Скалецька Л.Ф., Духовська Т.М., Сеньков А.М., 1994) та ін.

Докорінних змін у 80-ті роки зазнає навчальна та виховна робота за участю тодішньої кафедри марксизму-ленінізму, трансформованої спочатку в кафедру економічної теорії та історії. Змінюється не тільки назва, а головне – напрями її роботи. Вперше у ВНЗ запроваджується вивчення історії України, політології, соціології. Викладачі кафедри спрямовують свої зусилля на те, щоб соціально-гуманітарні науки посіли вагоме місце в світоглядній підготовці майбутніх спеціалістів.

У цей же період значно зростає обсяг наукових досліджень у різних напрямках сільськогосподарського виробництва.

У 1980 р. проректором з наукової роботи призначено професора Молоцького Михайла Яковича. Здібний організатор, відомий вчений, який має вагомий авторитет у наукових колах, очолюючи впродовж 18 років підрозділ з науково-дослідної роботи, він доклав чимало зусиль до організації та забезпечення наукових досліджень і ефективного впровадження їх результатів в окремі галузі агропромислового виробництва. У складні перехідні 90-ті роки М.Я. Молоцький зумів не тільки утримати, але й підняти на вищий щабель наукову роботу в інституті.

Активізація наукової роботи, відкриття спеціалізованих рад із захисту докторських дисертацій обумовили створення у 1986 р. при науковій частині відділу науково-технічної інформації, на який було покладено завдання вдосконалення й активізації інформаційної, патентно-ліцензійної та винахідницької справи в інституті, а також роботу зі стандартизації і метрології. Відділ очолила досвідчений фахівець, бібліограф Л.Я. Лесюк, яка доклала чимало зусиль до його становлення.

До штату відділу увійшли три інформатори (вчений-агроном, зооінженер, ветеринарний лікар), інженер-патентознавець, стандартизатор-метролог та редактор. Підрозділ комплектувався інформаційними виданнями Всесоюзного інституту наукової і технічної інформації, Центральної наукової сільськогосподарської бібліотеки, виданнями Інституту патентної інформації, стандартами та нормативно-технічною документацією. Інформаційне забезпечення науковців здійснювалось інформаторами, які вивчали, систематизували, аналізували дані вітчизняних та зарубіжних джерел науково-технічної інформації, готували реферативні огляди. Особлива увага приділялась науково-дослідній тематиці. По кожній темі вівся обов'язковий ретроспективний пошук літератури за 15 років, опрацьовувалися нові періодичні інформаційні видання, новітня наукова вітчизняна та зарубіжна література, складалися списки літератури за темами, що розроблялися науковцями.

У ті роки було зібрано картотеку з основних напрямів наукової діяльності, яка містить 20 тис. сигнальних повідомлень наукових видань.

Рівень підготовки спеціалістів значною мірою залежить від навчально-матеріальної та дослідно-виробничої бази інституту. Усі спеціальні кафедри мають базові господарства, де з участю студентів апробуються нові технології, препарати, організаційні форми господарювання. Крім того, створено 17 філій кафедр на виробництві.

Кожний факультет має свою сформовану науково-дослідну базу.

Значно зросла матеріальна база інституту. Було розпочато і закінчено будівництво навчального комплексу ветеринарного факультету, із введенням в експлуатацію якого ВНЗ одержав додатково 8,5 тис. м² навчальної площі, побудовано котельню, гуртожитки № 6, 7, 8, студентську їдальню.

У 80-х роках значного поширення набула така форма поєднання наукових знань і практичних умінь студентів, як студентські науково-виробничі загони. БЦСП був одним з ініціаторів їх створен-

ня. За роки існування у таких загонах працювало щорічно понад 350 студентів різних факультетів. Форми роботи студентських загонів різноманітні: проведення наукових досліджень на кафедрах, виїзди у господарства для практичної реалізації результатів наукової роботи тощо.

Гуртожиток № 5

Котельня інституту

Широкої популярності набув загін «Прогрес», створений у 1982 р. під керівництвом професора А.М. Журбенка. Він об'єднував щороку 20 студентів ветеринарного факультету; командиром було обрано студента Л.П. Горальського, нині доктора наук, професора. Загін «Прогрес» у 1948 р. став переможцем Всесоюзного конкурсу серед студентських науково-виробничих загонів.

На ветеринарному факультеті були створені також загони «Ініціатор» (кафедра фізіології), «Ентузіаст» (кафедра хірургії), «Зонд» (кафедра терапії та клінічної діагностики).

Окремо слід відзначити роботу загону «Епізоотолог» (кафедра епізоотології, керівники доцент Б.М. Ярчук та В.О. Бусол). Його члени протягом десяти років у період виробничої практики та канікул виїжджали до Казахстану, де надавали допомогу ветеринарним спеціалістам господарств у боротьбі з туберкульозом та бруцельозом тварин. Тільки за один 1985 р. на ці хвороби було обстежено 168 тис. овець і 11 тис. голів великої рогатої худоби.

З повною віддачею працювали студентські науково-виробничі загони «Колос» та «Буряківник», створені на агрономічному факультеті. Майбутні агрономи на практиці перевіряли свої знання, випробовували різні методи обробітку ґрунту, способи та норми внесення добрив, механізації процесів догляду за посівами та збиранням врожаю.

Велику практичну допомогу щодо підвищення продуктивності сільськогосподарської птиці надавав загін «Птахівник», що об'єднував студентів зооінженерного факультету.

Залучення студентів до наукової роботи не тільки збагатило навчальний процес науковим досвідом, а й значно сприяло підвищенню професійного рівня підготовки спеціалістів сільського господарства.

Переконливим фактом визнання значного внеску колективу інституту в розвиток вищої школи України стало присвоєння у 1980 р. групі викладачів звання «Заслужений працівник вищої школи». Його були удостоєні професори В.М. Власенко, Ю.О. Павловський, О.І. Кононський, І.С. Панько, А.М. Журбенко, В.С. Хоменко, В.Ф. Караващенко; у 1993 р. професор М.Я. Молоцький удостоєний звання «Заслужений діяч науки і техніки України».

Гурток на кафедрі хірургії

Пам'ятний Знак співробітникам і студентам, які загинули в роки Великої Вітчизняної війни

них загонах в господарствах країни, без державної дотації. На той час діяла Постанова уряду СРСР про заборону будівництва пам'ятників і пам'ятних знаків за державний кошт.

В той час за рейтинговими показниками займав 3–5 місця серед 105 вищих аграрних навчальних закладів, що перебували у підпорядкуванні Міністерства сільського господарства СРСР. Значно зміцнювалась матеріально-технічна база вузу, устатковувались новим сучасним обладнанням та технічними засобами наукові лабораторії. Як виняток, у 1978 році Міністерством оборони було дозволено придбання відеокамер, які на той час були великим дефіцитом. І на подив присутніх у Міністерстві сільського господарства СССР звіт ректора у 1980 році супроводжувався демонстрацією відеофільму.

1977 року на території університету відкрито Пам'ятний Знак співробітникам і студентам, які загинули в роки Великої Вітчизняної війни.

Кошти на цю благородну справу зібрали співробітники, а також заробили студенти у будівель-

Роки державності України – нова сторінка у розвитку навчального закладу

У 1990 р. в інституті працювало 18 професорів і докторів наук, 133 доцентів і кандидатів наук, 95 старших викладачів і асистентів.

На денному відділенні навчалось 1823 студенти, на заочному – 2500, на підготовчому – 100, на факультеті підвищення кваліфікації – 600 фахівців-виробничників.

Головною метою, над досягненням якої працював весь колектив інституту, є підготовка спеціалістів, здатних, вирішувати завдання інтенсифікації сільськогосподарського виробництва в умовах самофінансування, самоокупності і підрядних форм організації праці. Основу підготовки складає вивчення і поліпшення інтенсивних технологій в рослинництві і тваринництві, енерго-ресурсозберігаючі технології, а також ветеринарне забезпечення виробництва якісної тваринницької продукції. Введено викладання нових дисциплін – біотехнологія, ветеринарне забезпечення промислових технологій виробництва тваринницької продукції, підсобні промисли на селі, орендні відносини і підряд в сільському господарстві. Запроваджується модульно-циклічний метод вивчення предметів.

Крім держбюджетних досліджень, інститут виконує господарські договори на суму 650 тис. крб. щорічно. Основними замовниками стали Держагропром УРСР, науково-дослідні заклади, а також конкретні господарства України. Економічний ефект досліджень і впроваджень у виробництво складала щорічно більше 4 млн крб. і дозволяли видавати монографії, довідники, підручники, навчальні посібники, інформаційні матеріали і статті.

Другу, громадську, професію має можливість отримати кожен студент на 15 відділеннях факультету громадських професій: журналіста, кінооператора, художника, режисера та ін. Факультет громадських професій став учасником ВДНГ СРСР і нагороджений Почесною грамотою Міністерства сільського господарства і ЦК профспілок СРСР.

Щорічно в стінах інституту готується 1-3 майстри спорту СРСР, 10-15 кандидатів у майстри спорту, до 50 спортсменів першого розряду, більше 1000 спортсменів масових розрядів, 400 значкистів комплексу ГТО, 200 громадських інструкторів і судей зі спорту.

У розпорядженні студентів – навчально-спортивний комплекс і митно-човнова станція, «кімнати здоров'я» в гуртожитках, оздоровчо-спортивний табір «Рось», табір праці і відпочинку в Криму.

Спортивний клуб інституту був неодноразовим переможцем Всесоюзного огляду серед 105 сільськогосподарських ВНЗ СРСР.

В інституті працюють 17 колективів художньої самодіяльності, із них два народних. Щорічно проводиться фестиваль самодіяльної творчості «Весна над Россією». Клуб інституту – багатократний переможець всесоюзних, республіканських і обласних оглядів художньої самодіяльності. Нагороджений Дипломами Міністерства культури СРСР, ВЦСПС і ЦК ВЛКСМ та ін.

Набуття незалежності нашої держави стало новим імпульсом для розбудови нашого навчального закладу.

Бурхливий розвиток інформаційних технологій спонукав до перебудови інформаційного забезпечення науково-педагогічних працівників. З огляду на це, відділ науково-технічної інформації був укомплектований комп'ютерами і під'єднаний до мережі Інтернет. Це дало вченим можливість доступу до новітніх матеріалів, які містяться у публікаціях провідних наукових і технічних видань світу.

Активізувалась робота науково-технічного товариства молоді. Традиційним стало щорічне проведення конференцій.

На факультеті ветеринарної медицини серед студентів-випускників проводяться Всеукраїнські конкурси «Кращий за професією».

Наші студенти брали активну участь у міжвузівських олімпіадах. Велика увага приділяється залученню молоді до студентського наукового товариства на економічному факультеті, де готують спеціалістів, які в майбутньому презентуватимуть Україну у світовому співтоваристві.

Інформаційний відділ інституту

Всеукраїнський конкурс «Кращий за професією»

Конференція на економічному факультеті

Тематика наукових робіт спрямована, в основному, на вивчення проблем, що становлять міжнародний інтерес. Тому природно, що студенти результати своїх наукових досліджень доповідали на міжнародних конференціях, які проводилися в Києві та Львові.

З 1991 році установча конференція представників інститутів, академій, їх навчально-дослідних підрозділів, радгоспів-технікумів, технікумів, обласних сільськогосподарських шкіл, навчальних закладів підвищення кваліфікації Міністерства сільського господарства України (всього 260 членів) створила Українське об'єднання. Ректора нашого інституту Власенка В.М. було обрано головою, де він працював на громадських засадах до 2004 р. У 1997 р. він призначається членом науково-методичної ради Міністерства аграрної політики, з 1997 до 2005 рр. працює членом Колегії Державного Департаменту ветеринарної медицини України, членом редколегії журналів «Ветеринарна медицина України», «Аграрні вісті» та «Вісник Білоцерківського державного аграрного університету». Із 1995 до 2008 рр. – голова Київського регіонального центру «Зелений світ» Української асоціації УЕА; Власенко В.М. є почесним професором Вищої національної ветеринарної школи Франції і Харківської державної зооветеринарної академії, Головою президії Українського відділення Міжнародної ветери-

нарної академії (Росія). Нью-Йоркський біографічний інститут у 2002 році визнав академіка Власенка В.М. «Людиною року». Обирався депутатом сільської, міської, Київської обласної рад.

В.М. Власенко – природжений сучасний лідер, стратег і тактик: небагатослівний, діловий, комунікабельний і справедливий. Він не розгублюється в будь-якій ситуації: завжди приймає рішення – зважене, обгрунтоване, причому не на один-кілька днів, а з виходом на перспективу. Він правильно визначив стратегію розвитку університету, проявляв розумну виважену наполегливість під час вирішення важливих питань розвитку і функціонування колективу.

Власенку притаманні природний розум, щоденна робота над собою як організатора і професіонала, увага до людини, невичерпна працездатність, самовідданість своїй справі.

Він знає людські слабкості тих, з ким працює, але ніколи не користується цим. Враховуючи прагнення й інтереси людей, він створює таку атмосферу, що кожен із задоволенням виконує свою роботу. Разом з тим, ректор не терпів брехні і безвідповідального ставлення до справи. Його делікатність і гуманність завжди облагороджують всіх, можливо саме тому в його оточенні не спостерігається ні інтриг, ні чвар.

1990 р. в інституті відкрито вперше серед сільськогосподарських ВНЗ СРСР відділення зовнішньо-економічної діяльності, якому в 1992 р. було надано статус економічного факультету. Це стало новим імпульсом для розвитку інституту, зміцнення його кадрами професійних економістів, організації навчального процесу на рівні міжнародних вимог, для високого технічного забезпечення і комп'ютеризації навчання.

Активізація підготовки навчальної літератури для студентів ВНЗ відповідно до вимог Законів України «Про освіту», «Про видавничу справу», наказів Міністерства освіти і науки України від 07.06.2001 р. № 440 «Про затвердження Порядку надання навчальній літературі, засобам навчання і навчальному обладнанню грифів та свідоцтва Міністерства освіти і науки України», Мінагрополітики України від 18.05.2000 р. №64 «Про впорядкування видання навчальної літератури», «Положення про проведення конкурсу на кращий підручник (навчальний посібник) для аграрних вищих закладів освіти» від 31.07.2000 р. спонукала до активізації цієї роботи. І як результат, конкурсна комісія Міністерства, розглянувши у 2002 р. пропозиції та відзиви експертів, визначила переможцями конкурсу на кращий підручник (навчальний посібник) для аграрних ВНЗ колектив авторів Білоцерківського ДАУ (М.Я. Молоцький, С.П. Васильківський, В.І. Князюк) за цикл навчальної літератури з генетики, селекції і насінництва польових культур:

- Селекція та насінництво польових культур: Підручник. – К.: Вища шк., 1994.
- Селекція та насінництво польових культур: Практикум. – К.: Вища шк., 1995.
- Генетика: Підручник. – Біла Церква: Білоцерківський державний аграрний університет, 1998.
- Словник термінів з цитології, генетики, селекції та насінництва / М.Я. Молоцький, С.П. Васильківський, В.І. Князюк, П.І. Скоробреха. – Біла Церква: Білоцерківський державний аграрний університет, 1999.

На другому місці – колектив семи авторів, серед яких – три наших професори: П.В. Микитюк, О.М. Якубчук, В.В. Касянчук, навчальний посібник «Практикум з ветеринарно-санітарної експертизи з основами технології та стандартизації продуктів тваринництва і рослинництва». – К.: Ветінформ, 1998.

На одному із двох перших місць співавтори навчального посібника «Хірургія у свинарстві та вівчарстві» В.М. Власенко і Л.А. Тихонюк. – К.: Урожай, 1998.

Міністерство аграрної політики України нагородило всіх переможців Почесними грамотами – за глибоку змістовну підготовку і якісне видання навчальної літератури, а ректори за рекомендацією комісії преміювали авторів грошовими преміями.

Також конкурсна комісія відзначила належний рівень підготовки, глибокий зміст, продуманий і цікавий ілюстрований матеріал (малюнки, схеми, додатки), дохідливість і чіткість викладених в них питань тільки 5 підручників, у 3-х із яких автори або співавтори – викладачі нашого університету:

- Генетика сільськогосподарських тварин: Підручник / В.С. Коновалов, В.П. Коваченко, М.М. Недвига, М.З. Басовський, В.Г. Герасименко, І.А. Рудик, М.О. Герасименко. – К.: Урожай, 1996.
- Клінічна діагностика хвороб тварин: Підручник / В.І. Левченко, М.О. Судаков, Й.Л. Мельник. – К.: Урожай, 1995.
- Комплектування і використання машинно-тракторного парку в рослинництві: Підручник М.Г. Бондаренко, В.А. Демещук. – К.: Вища шк., 1995.

З'явився і зовсім новий напрям у роботі вишу – міжнародна діяльність. Основна мета міжнародної діяльності – інтегрування в європейську та світову системи освіти і науки. Для досягнення цієї мети важливими є міжнародні зв'язки з навчальними закладами інших країн.

Постановою Кабінету Міністрів України від 18 лютого 1993 р. у складі Білоцерківського державного сільськогосподарського інституту було створено єдиний в Україні Інститут післядипломного навчання керівників і спеціалістів ветеринарної медицини.

Рішенням Міжгалузевої атестаційної комісії у квітні 1995 р. Білоцерківському державному сільськогосподарському інституту видано Державну ліцензію на право здійснення освітянської діяльності за найвищим, четвертим, рівнем акредитації.

31 липня 1995 р. Постановою Кабінету Міністрів України за № 567 "Про створення Білоцерківського державного аграрного університету на базі сільськогосподарського інституту" було змінено статус навчального закладу.

Наказом Міністерства аграрної політики України № 325 від 20 липня 2005 року "Про реорганізацію державного підприємства" навчально-дослідне господарство Білоцерківського державного аграрного університету увійшло в нього структурним підрозділом як навчально-науково-виробничий комплекс.

В університеті працюють 12 академіків, 49 докторів наук, професорів, 203 кандидати наук, 11 заслужених діячів науки і техніки України, заслужених працівників освіти, вищої школи, сільського господарства і культури України. Працюють інформаційно-консультативний центр, який забезпечує моніторинг потреб сільгоспвиробників, консультування, навчання спеціалістів, надання інформаційних послуг виробникам аграрної продукції, ресурсно-інформаційний центр з мережею Інтернет, сектор оперативної поліграфії потужністю 600 друк. арк. на рік.

Університет є одним зі стабільно працюючих навчальних закладів. За результатами рейтингу, він за понад 300-ма показниками серед ВНЗ, підпорядкованих Міністерству аграрної політики України, у 2001, 2002, 2003 та 2004 роках впевнено посідав перші місця, а також виборов перше місце за рейтингом журналу "Корреспондент" серед 330 закладів вищої освіти III–IV рівнів акредитації у категорії промислових і аграрних ВНЗ, випускники яких користуються найбільшим попитом у роботодавців.

В університеті сформувалась модель безперервної підготовки фахівців усіх ступенів освіти та науковців: молодших спеціалістів, бакалаврів, спеціалістів, магістрів, кандидатів і докторів наук.

На виконання Указу Президента України від 12.09.1995 р. №832/95 "Про основні напрями реформування вищої освіти", наказом Міністерства сільського господарства і продовольства України від 27.03.1997 р. № 103 на базі університету створено Міжобласний освітній комплекс, до складу якого увійшло 18 вищих навчальних закладів I–II рівнів акредитації, наукові установи та виробничі підприємства Київської, Вінницької, Кіровоградської, Чернігівської, Черкаської та інших областей України, а у 2000 році відкрито освітньо-культурно-виховний комплекс, до якого входять і Обласний драматичний театр ім. Саксаганського, Будинок органної і камерної музики, краєзнавчий музей, школа мистецтв.

Значно зросли обсяги ліцензованого прийому студентів. Якщо в 1965–1990 роках план прийому за стаціонарною і заочною формами навчання складав 700–750 студентів, то у 2004–2005 роках він збільшився майже у 2,5 рази і досяг кількості 1800 осіб.

У зв'язку з розвитком селянських (фермерських) господарств, радами факультетів було схвалено опанування студентами під час практики робітничих професій.

Це дає змогу майбутнім фахівцям опанувати такі професії: тракторист-машиніст широкого профілю, майстер-овочівник; технік штучного осіменіння, лаборант хіміко-бактеріологічного і токсикологічного аналізу, оператор з ветобробки тварин, майстер з вирощування та переробки ставкової риби; оператор тваринництва, оператор машинного доїння корів.

На базі господарств здійснюється курсове та дипломне проектування, а також широко практикується захист дипломних проектів в умовах господарства. На актуальність тем дипломних робіт вказує той факт, що 60–80 % проектів рекомендуються для впровадження у виробництво і виконані вони, як правило, на замовлення підприємств.

Дослідне поле агрономічного факультету
(доцент М.Л. Лозінський зі студентами)

Лабораторне заняття на ветеринарному факультеті

Практичне заняття на кафедрі терапії та клінічної діагностики

Лабораторне заняття на біолого-технологічному факультеті

Студенти-екологи на практиці

Підготовка майбутніх фахівців передбачає виховання особистостей. Ця робота ВНЗ спрямована на формування світогляду молодшої людини на основі гуманітарної культури, поваги до загальнолюдських цінностей, патріотизму і толерантності. В університеті розроблено рекомендації щодо організації та проведення виховної роботи впродовж усього часу навчання.

На факультеті ветеринарної медицини вперше введено курс “Морально-етичні вимоги до лікаря ветеринарної медицини”, засвоєння положень якого має для студентів неабияке значення.

Роботи науковців тісно пов’язувались із практикою. Так, наприклад, зросла госпдоговірна тематика, стали брати замовлення Міністерства агрополітики й укладати з ним угоди щодо виконання наукових робіт, обсяг яких вимагав створення науково-дослідних інститутів. У травні 1996 року у складі БДАУ було створено Науково-дослідні інститути внутрішніх хвороб тварин, екології і біотехнології у тваринництві, ветеринарно-санітарної експертизи, санітарної оцінки переробки продуктів тваринного і рослинного походження; адаптивно-ландшафтних систем землеробства, птахівництва, три проблемних лабораторії боротьби з лейкозами великої рогатої худоби; імунології сільськогосподарських тварин; хірургічних хвороб сільськогосподарських та свійських тварин.

Розроблена концепція докорінної перебудови наукового процесу підготовки кадрів вищої кваліфікації, впровадження у виробництво досягнень науки та надання допомоги виробництву в підвищенні продуктивності землеробства і тваринництва.

В університеті було відкрито аспірантуру та докторантуру по багатьох спеціальностях агрономічного, біолого-технологічного, економічного та ветеринарного профілів.

З 1992 до 2009 рр. в університеті підготовлено 29 докторів і 224 кандидати наук. На сьогодні відкрито аспірантуру з 21, а докторантуру із 13 спеціальностей, навчається 115 аспірантів та 23 докторанти, діють три спеціалізованих вчених ради із захисту докторських і кандидатських дисертацій.

З 1998 р. – проректором з НДР призначено доктора ветеринарних наук, професора Харуту Г.Г., який вперше в Україні започаткував розробку і впровадження у практику ветеринарної медицини сонографії – ранню діагностику вагітності, диференціальну діагностику акушерських і гінекологічних хвороб, вимивання ооцитів, внутрішньоутробне визначення статі, діагностику маститу. Вперше розробив і впровадив методи прогнозування і профілактики патологій родів і післяродового періоду, заплідненості корів.

У 2002 р. в університеті почала працювати лабораторія новітніх методів досліджень, оснащена найновішим сучасним обладнанням світового рівня, основними напрямками роботи якої стало:

- вивчення фізіології та патології життєдіяльності сільськогосподарських і свійських тварин;
- розробка нових тест-систем та методів діагностики хвороб сільськогосподарських і свійських тварин різного генезу;
- визначення генотипів сільськогосподарських і свійських тварин;
- науковий супровід до використання ІФА і ПЛР.

Використання імуноферментного аналізу (ІФА) дає змогу з високим ступенем вірогідності діагностувати ряд небезпечних захворювань, вивчити ендокринний статус у тварин з метою виявлення основних причин неплідності та ендокринопатій.

Проводиться робота із застосування методу імуноферментного аналізу для ранньої діагностики лейкозу великої рогатої худоби, який завдає великих збитків тваринництву України, особливо в племінній справі.

Лабораторні заняття проводить доктор вет. наук, професор В.В. Сахнюк

Заняття зі студентами екологічного факультету проводить академік НААНУ В.Г. Герасименко

У НДІ біотехнології й екології в тваринництві розроблені методи конструювання біологічно активних металоорганічних сполук, за допомогою яких можна отримати високоефективні препарати основних мікроелементів, металів-біотиків для профілактики і лікування групи ендемічних хвороб мікромінерального походження.

Науковці університету працюють над обґрунтуванням та розробкою проектів одержання екологічно чистої продукції рослинництва і тваринництва в районах, що забруднені радіонуклідами, важкими металами та іншими шкідливими елементами, в галузі племінного тваринництва та забезпечення стійкого ветеринарного благополуччя сільськогосподарських тварин, що знаходяться в індивідуальному користуванні

та на фермах, розроблено пакет документів про ветеринарну медицину в ринкових умовах.

В університеті сформувалися і плідно працюють на сьогодні десять наукових шкіл: Є.І. Адміна – із прогресивних технологій виробництва продуктів тваринництва; М.З. Басовського – з розведення і селекції тварин; А.Ф. Бурденюка – з ветеринарної хірургії; М.Н. Дороніна – з ветеринарної лейкозології; Й.С. Загаєвського – з ветеринарно-санітарної експертизи; П.О. Ковальського – з нейрогістології, цитології та ембріології; О.І. Кононського – з гістобіохімії; М.С. Крикунова – з паразитології; В.І. Левченка – діагностів і терапевтів; М.Я. Молоцького – із селекції і насінництва картоплі та озимої пшениці; В.Г. Герасименка – з біотехнології тварин; Г.Г. Харути – з відтворення великої рогатої худоби.

Практика студентів із рослинництва (доцент Панченко Т.В. зі студентами агрономічного факультету)

Творчі колективи учених здійснюють глибокі фундаментальні та прикладні дослідження, створюючи міцне наукове підґрунтя для збільшення виробництва високоякісних продуктів харчування та сировини для переробної промисловості.

**Співробітники сектору оперативної поліграфії:
В.С. Горшунова, С.І. Сидоренко, Н.О. Грабець, О.В. Кухарєва**

на чолі з М.О. Сокольською. Традиційним в роботі відділу стало проведення ярмарків завершених наукових розробок вчених нашого університету, які пропонуються для безпосереднього впровадження в аграрне виробництво. Ведеться активна науково-консультаційна робота та навчання спеціалістів і фермерів, сформовані модельні (пілотні) господарства “Агросоюз”, агрофірма “Світанок”, “Матюші”, дослідне господарство “Шевченківське”, пайове господарство “Перемога” та ін., які визначають потреби, апробують і впроваджують завершені НДР, нагромаджують банк даних, спільно з університе-

Участь університету у виставці «Агро»

Комп'ютерний клас на юридичному факультеті

Для прискорення процесу видання наукових праць вчених університету в 1999 році створено редакційно-видавничий відділ з друкарнею, де протягом 10 років було видано 62 монографії, 93 підручників та навчальних посібників, 76 наукових і 487 методичних рекомендацій, 2076 статей. Обсяг випущеної продукції становить 1644,76 друкарських аркушів. З 1996 року виходить збірник наукових праць “Вісник Білоцерківського аграрного державного університету”. За 10 років вийшло в світ 56 випусків видання. З 2000 року виходить щоквартальний журнал “Аграрні вісті”. Обидва видання є фаховими.

У 1998 р. в університеті створено інформаційно-консультаційний відділ

том вони проводять ярмарки ідей і пропозицій, семінари, наукові конференції та дискусії, надають науково-консультаційні та інформаційні послуги з агрономії, ветеринарної медицини, зооінженерії, економіки.

За останні 10 років в університеті проведено 156 міжнародних і 176 державних конференцій. Університет брав участь у 42-х Міжнародних виставках.

1998 року в університеті створено сектор оперативної поліграфії з метою своєчасного забезпечення навчального про-

цесу навчально-методичною літературою технічною спроможністю випуску друкованої продукції 600 друкарських аркушів на рік.

За представленням завідувача кафедри інформаційних технологій доцента М.І. Трофимчука університет виграв грант фонду “Євразія”. Університетську локальну мережу було під’єднано до мережі Інтернет, якою нині користуються безкоштовно всі студенти і співробітники. За цим показником БНАУ зайняв перше місце в рейтингу серед вищих аграрних закладів освіти.

У березні-червні 2005 р. українське представництво британської компанії «Mnemosoft Limited» провело незалежне багатоцільове соціологічне дослідження з метою складання рейтингу вищих навчальних закладів України. Наш університет зайняв перше місце в категорії ветеринарної медицини.

Наказом Міністра освіти і науки України № 48 від 23.01.2004 р. “Про проведення педагогічного експерименту з кредитно-модульної системи організації навчального процесу відповідно до Болонської декларації” Білоцерківський державний аграрний університет включено до переліку вищих навчальних закладів – учасників експерименту, який проводився з метою прискорення входження України в освітній простір Європи, побудови Європейської зони вищої освіти як передумови розвитку мобільності студентів, науково-педагогічних працівників, підвищення якості освіти та посилення міжнародної конкурентоспроможності, престижності як національної, так і Європейської системи вищої освіти.

Відповідно до вимог сучасного агропромислового виробництва та потреб ринку праці перебудовується післядипломна освіта.

Рівень підготовки на факультеті працівників АПК одержав високу оцінку Міністерства сільського господарства і продовольства. Тому, коли постало питання про організацію Інституту післядипломного навчання керівників і спеціалістів ветеринарної медицини, то Постановою Кабінету Міністрів України від 18 лютого 1993 року було визначено, що такий інститут створюється у складі Білоцерківського державного сільськогосподарського інституту.

Заняття в Інституті підвищення кваліфікації спеціалістів ветеринарної медицини проводить професор В.М. Івченко

Художній танцювальний колектив університету

З часів існування університет завжди переймався культурним вихованням майбутніх спеціалістів. Студент під час навчання має не тільки здобувати професійні знання за обраним фахом, а й збагачуватися духовно, підвищувати особистий культурний рівень, щоб стати справжнім інтелектуалом, завжди бути взірцем для оточуючих. На особливу увагу заслуговує факультет громадських професій. Мета його діяльності – менеджер, економіст, біотехнолог, ветеринарний лікар, юрист, лінгвіст і агроном повинні бути всебічно розвиненими.

В університеті працюють 12 аматорських колективів, 5 з яких удостоєні звання “народний”.

**Народний ансамбль бандуристів
університету**

**Хор університету «Батьківська нива»
та його керівник О.В. Кичак**

Студенти вишу мають значні здобутки у спортивних змаганнях національного рівня. В університеті зараз навчається чемпіонка України, Європи і світу з боротьби самбо, призер чемпіонатів світу і Європи з боротьби дзюдо і самбо Герасименко Н., чемпіонка світу зі стрибків у висоту Коваленко І. та призер ігор XXVI Олімпіади, чемпіон світу, чемпіон Європи з важкої атлетики Готфрід Д., а ще 34 студенти складають резерв для формування кандидатів до Олімпійської збірної команди України з різних видів спорту.

В. Максимченко з чемпіонами Європи з велоспорту

Спортивна гордість університету – студенти-переможці

З ректором В.М. Власенком пов'язані найбільші здобутки в розширенні бази університету: будівництво інженерних комунікацій під майбутні об'єкти за містом: подача електроенергії, води, телефонізація в районі масиву «Піщаний», проведення газу через річку Рось, водовідведення під річкою Рось, будівництво районної котельні, навчальних корпусів №8 (блоки А,Б,В,Г), зведення корпусу №10 (морфологічний) для факультету ветеринарної медицини та інституту ПНКСВМ, № 9 – для біолого-технологічного, екологічного, водних біоресурсів, біолого-експериментального блоку (віваріум), для біологічних факультетів, їдальні (№46), овочесховища, гуртожитків № 6, 7, 8 (два останніх за проектом для малосімейних студентів на 234 квартири), бензозаправки зі складом пального, три модульних котельні, реконструйовано корпус №8, переплановано корпус №6, побудовано Стелу Героїв. У 2004 р. зведено житловий будинок на 50 квартир.

Міжнародні зв'язки нашого навчального закладу існували з часу заснування останнього. Але тільки в 1992 році була створена адміністративна структура при економічному факультеті під керівництвом заступника декана із зовнішніх відносин Полішвайка Ігоря Михайловича (наказ по інституту №9/ОС від 21 січня 1992 року), яка зайнялася організацією міжнародних відносин інституту.

**Полішвайко І.М., менеджер
фірми «Кемтура»**

Полішвайко Ігор Михайлович, 1956 року народження, кандидат сільськогосподарських наук з 1986 року. В 1978 році працював агрономом центрального відділення навчально-дослідного господарства інституту, в 1978-1980 рр. – служба в армії, з 1980 р. – молодший науковий співробітник, аспірант кафедри рослинництва, асистент кафедри ботаніки, наукове стажування в університеті ім. Я. Коменського (Чехословацька СР). З 1987 р. – заступник декана агрономічного факультету із зовнішніх відносин.

Міністерство сільського господарства і продовольства України своїм листом від 23.06.1992 року за №18-2-1-16/259 запропонувало створити необхідні умови І.М. Полішвайку для участі в авторському колективі з перекладу навчальних посібників з англійської на українську мову та розробки організаційних питань функціонування Міжнародного громадського українсько-канадського коледжу зі збереженням за ним існуючої роботи в інституті. Тому за власним бажанням І.М. Полішвайко звільняється з посади заступника декана економічного факультету і переводиться на півставки асистента кафедри економіки (наказ № 174/ОС від 12.10.1992 р.). 31.10.1994 р. І.М. Полішвайка звільнено з роботи в університеті за власним бажанням, який сьогодні продовжує працювати в представництві американської компанії «Кемтура».

Поглиблення і розширення міжнародних зв'язків зумовили потребу створення у березні 2005 р. відділу навчально-наукової діяльності, а в січні 1996 р. – відділу міжнародних зв'язків університету.

Університет налагодив і впродовж останніх 10 років успішно співпрацює з багатьма зарубіжними країнами над виконанням спільних програм: АГФЕД, ТЕМПУС-ТАСІС, РІП (Британська рада), НОУ-ХАУ, НАТО, ДААД, Джікап, Сусфуд, Хопс, Конкордія, Сепс, Зенкенберг, Ойлер, Відродження, Євразія, Фулбрайта, Кохрана, АПОЛЛО тощо.

Завдяки цьому науково-педагогічні працівники систематично підвищують свою кваліфікацію в університетах Кембриджа, Ексетера (Велика Британія), Гіссена і Франкфурта-на-Майні (Німеччина), Колорадо, Мериленда, Мінесоти, Міссурі, Північної Дакоти, Пенсільванії, Арізони, Айови, Вермонта (США); Канади, Аргентини, Ліону (Франція), Норвегії, Швеції, Голландії тощо.

Науково-педагогічні працівники університету плідно співпрацюють з Центрально-європейською лабораторією із захисту рослин (Франція), Науково-дослідним інститутом у Зекельберзі (Німеччина), Ліонським університетом (Франція), Кембриджським і Ліверпульським університетами (Велика Британія) з питань рослинництва, тваринництва, ветеринарної медицини, екології.

Понад 1200 студентів навчалися, проходили стажування і виробничу практику у країнах Європи та США.

На сьогодні у навчальному процесі університету беруть участь 37 висококваліфікованих фахівців із університетів США, Великої Британії, Франції, Німеччини, Голландії та Туреччини.

**Зустріч науковців університету із представниками
університетів Франції**

Міжнародне співробітництво

Свідченням міжнародного визнання освітньої, наукової, культурної діяльності університету стало прийняття його у 2001 році до Всесвітнього Консорціуму установ вищої аграрної освіти і досліджень у сільському господарстві. З метою подальшого поглиблення процесу європейської інтеграції в освіті спільно з Інститутом аграрної політики і ринкових досліджень університету ім. Стуса Лібіха, Гісен (Німеччина) у 2004 році відкрито Інститут Європейської інтеграції, метою діяльності якого є розробка навчальних планів і методик з різних дисциплін, передбачених Булонською угодою.

2005 року ректором університету було призначено доктора сільськогосподарських наук Барановського Михайла Миколайовича.

За сприяння ректора на задоволення попиту ринку праці у фахівцях нової формації набули подальшого розширення напрями підготовки, зокрема садово-паркове господарство та ландшафтний дизайн. З цією метою на території колишнього спортивного табору було закладено біостаціонар рослин, де було зібрано колекцію айстр понад 130 сортів, завезено колекцію ялівців та магнолій.

Для удосконалення ступеневої підготовки студентів створено університетський центр, до складу якого увійшли чотири технікуми.

Указом Президента України від 28 грудня 2007 року за №1296/2007 Білоцерківському аграрному університету надано статус національного.

Нового імпульсу набула науково-дослідна робота університету, спрямована на гармонізацію національних стандартів, що дало можливість отримати фінансування 1,5 млн грн, облаштовано лабораторію біотехнології рослин сучасним обладнанням, що дало змогу виконувати роботу на генетичному рівні, зокрема отримувати безвірусний садивний матеріал картоплі. На економічному факультеті відкрито спеціалізовану вчену раду із захисту кандидатських дисертацій.

За сприяння керівництва університету бібліотека отримала статус наукової. Розширено напрями її діяльності, зокрема на створення електронної бази даних літератури з доступом до світових повнотекстових файлів.

Великим досягненням колективу університету стало облаштування студентської їдальні, де і співробітники, і студенти отримали можливість гарячого харчування за низькими цінами.

Розширилась міжнародна діяльність, зокрема реалізація проекту «Концепція сталого розвитку в підготовці спеціалістів для сільського господарства», обсягом фінансування 221.814 євро. Завдяки цьому проекту розроблено програму навчального курсу зі сталого розвитку для підготовки магістрів з агрономії, економіки, екології та сільськогосподарського обладнання; створено педагогічні стандарти.

Видано спільний підручник «Основи сталого розвитку аграрного сектору». Створено платформи для обміну студентами між університетами, членами консорціуму після закінчення проекту.

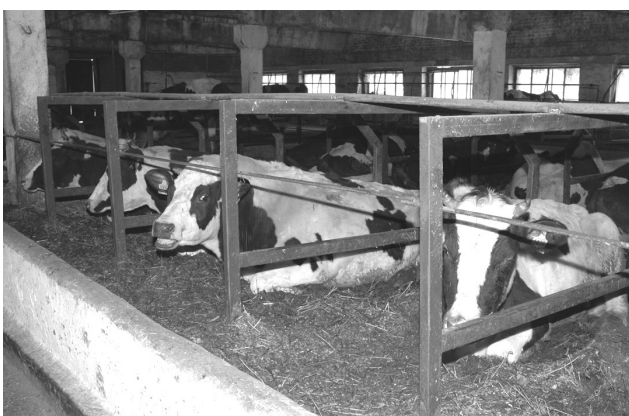
2008 року рішенням зборів трудового колективу ректором університету обрано доктора економічних наук, професора, академіка УАН, члена-кореспондента НААНУ Даниленка Анатолія Степановича.

З перших днів своєї діяльності Анатолій Степанович свою увагу спрямував на розвиток та підтримку в належному стані матеріально-технічної бази університету. Завершено будівництво корпусу №10, який три роки чекав завершення внутрішніх опоряджувальних робіт. З метою економного використання енергоносіїв проведено капітальний ремонт котельні навчальних корпусів №1-5 вартістю майже 800,0 тис. грн.

Незважаючи на скрутний фінансовий стан, облаштовано новий конференц-зал університету, який укомплектовано сучасним комп'ютерним обладнанням з можливістю проведення телемостів з країнами далекого зарубіжжя, проведені капітальні ремонти фасадів першого і п'ятого навчальних корпусів, Інституту європейської інтеграції, відкриті їдальні у гуртожитку № 4 і 9-му навчальному корпусі, проведені поточні ремонти приміщень навчальної частини, канцелярії. Суттєво покращений матеріальний стан гуртожитків.

Відповідно для поліпшення ефективності виробництва с.-г. продукції та забезпечення якісної навчальної бази для підготовки спеціалістів аграрного сектору економіки у 2009 році здійснено значні капітальні інвестиції в дослідне господарство в сумі 1244,3 тис. грн.

Придбано комбикормовий завод та міксер для змішування кормів, поновлено автопарк трьома комбайнами, 10-ма тракторами, дисковою бороною та косаркою, закуплено 420 вівцематок, 45 кіз, 20 ремонтних свинок та 5 кнурів породи ландрас, встановлено вакуумну доїльну установку, що дало можливість реалізовувати на переробку молоко екстра-гатунку. Капітальні вкладення у розбудову ННДЦ дають можливість отримати уже в цьому році до 6000 л молока на корову, 900 грамів приросту у свиней, досягти урожайності пшениці 60 ц/га та 80-90 ц/га кукурудзи.

В навчально-науково-дослідному центрі університету

У 2009 році з метою посилення практичної підготовки студентів створили регіональні Навчально-практичні центри університету на матеріально-технічній базі Білоцерківського міжрайонного управління водного господарства, Державного дендрологічного парку "Олександрія" НАН України, ТОВ Білоцерківського молочного комбінату, ВАТ "Терезине", СВК ім. Щорса, ТОВ Агрофірми "Глушки", ТОВ Агрофірми "Матюші", ТОВ "Сухоліське", ТОВ "Еліта", ВАТ "Сквирасільрибгосп", ТОВ "Земля Томилівська", ТОВ "Агросоюзне", ТОВ "Комплекс Агромарс", СТОВ "Агросвіт".

Ректор А.С. Даниленко докладав багато зусиль, щоб привести в належний стан біостанціонер, який руками студентів перетворено на справжній квітник.

За ініціативою Президента України, за проектом науковців університету був створений унікальний меморіальний парк ім. Івана Мазепи у селі Мазепинці, який стане на багато років живим втіленням наукової думки та результатом працьовитих рук студентів і викладачів нашого університету.

За останні три роки значна увага ректора спрямована на поліпшення кадрового потенціалу.

У 2009–2011 рр. було захищено 43 кандидатських і 6 докторських дисертації, що підвищило рівень захищеності на 6%. Робота з підготовки кандидатів і докторів наук – це зміцнення нашого науково-педагогічного потенціалу, від якісного складу якого значною мірою залежить майбутнє університету, його високий статус національного.

З метою удосконалення науково-дослідної роботи на економічному факультеті створено Навчально-науково-дослідний інститут економіки і бізнесу та спеціалізовану вчену раду із захисту докторських дисертацій.

У 2009 році за клопотанням ректора університету започатковано випуск збірників наукових праць за напрямками наук: «Агробіологія», «Науковий вісник ветеринарної медицини», «Економіка та управління АПК», «Технологія виробництва та переробки продукції тваринництва», затверджених ВАК України як фахові.

У 2009 році було завершено 25 науково-дослідних тем, підготовлено і затверджено 6 державних стандартів. На замовлення Міністерства аграрної політики України виконується 12 науково-дослідних тем. Обсяги фінансування наукових досліджень у 2009 році становили 1 млн 18 тис. грн, з них бюджетних – 575 тис. і госпдоговірних – понад 440 тис. грн.

**Студенти університету на відкритті пам'ятника
в селі Мазепинці**

ва є удосконалення навчального процесу, підготовка висококваліфікованих фахівців для народного господарства.

До складу університету входять: Навчально-науковий інститут економіки і бізнесу, два регіональних наукових центри, Інститут післядипломного навчання керівників і спеціалістів ветеринарної медицини, 5 науково-дослідних інститутів, 3 проблемні лабораторії, 13 наукових лабораторій, видавництво, сектор оперативної поліграфії, редакційно-поліграфічний та інформаційно-консультаційний відділи, Білоцерківський технологіко-економічний коледж; Козелецький технікум ветеринарної медицини; Компаніївський технікум ветеринарної медицини; Золотоніський технікум ветеринарної медицини; Олександрійський аграрний технікум; Бобринецький сільськогосподарський технікум ім. В.В. Порика; Тульчинський аграрний технікум; Маслівський державний аграрний технікум імені Прокопа Хомича Гаркавого.

До послуг студентів тільки в Білій Церкві – 8 гуртожитків, 4 їдальні, 6 буфетів, санаторій-профілакторій, спортивний комплекс.

Наш колектив зосереджений на виконанні завдань Міністерства аграрної політики України щодо підготовки висококваліфікованих кадрів для аграрного сектору. Позитивним результатом роботи в цьому напрямі є те, що нині 16 наших студентів стали стипендіатами Президента України, Верховної Ради, ім. М.О. Посмітного, Білоцерківського міського голови.

І надалі колектив буде наполегливо працювати над розширенням та поліпшенням матеріально-технічної бази університету, над перетворенням навчально-науково-дослідного центру в модельне господарство, яке слугувало б прикладом сучасного аграрного виробництва, основою для практичної підготовки висококваліфікованих фахівців, базою для впровадження у виробництво сучасних інноваційних технологій з рослинництва і тваринництва. Створений нині сучасний навчально-науково-виробничий центр, де будуть поєднуватися традиційні форми виробництва з новітніми досягненнями

Виконані наукові роботи висвітлені в 14 монографіях, 1228 наукових статтях, закріплені у 33 патентах. Результати науково-дослідної роботи доповідались на 56 міжнародних та 76 державних науково-практичних конференціях. А також були презентовані на 10 виставках різного рівня, де університет було нагороджено золотою медаллю за перемогу у конкурсі на кращу наукову розробку.

Науково-педагогічні працівники університету взяли участь у 150 наукових конференціях.

За керівництва Анатолія Степановича відчутною стала соціальна спрямованість його діяльності. Щорічно виплачуються кошти на оздоровлення співробітників університету, активізувалась робота щодо піклування про ветеранів праці університету, але найголовнішим в діяльності керівництва

**Зустріч студентського активу з Героєм України,
заслуженим працівником сільського господарства Моторним Д.К.**

аграрної науки та світового досвіду, слугуватиме школою підвищення кваліфікації фахівців аграрного профілю.

Нині ми живемо у відкритому світі, тому значна увага ректора спрямована на міжнародну діяльність, зокрема щодо пошуку нових форм співпраці та нових партнерів за кордоном з метою забезпечення додаткових джерел фінансування через отримання грантів і виконання спільних проектів.

З цією метою проректором з міжнародної та інноваційної діяльності призначено академіка НААНУ М.В. Рубленка.

А.С. Даниленко з особливою теплотою підтримує давні традиції духовного і культурно-естетичного виховання студентів. Цьому сприяють майже 20 колективів художньої самодіяльності, які щорічно проводять близько 90 культмасових заходів як в університеті, так і в місті, районі та областях. Ці заходи відвідали понад 77 тис. глядачів.

Студенти на фестивалі «Софіївські зорі»

На нашій сцені ми неодноразово приймали учасників регіонального етапу Всеукраїнського фестивалю «Софіївські зорі», на якому наші студентки Юлія Радзівілова, Іванна та Ярослав Іваніцькі отримали дипломи І ступеня і виступили у фінальному концерті в м. Умань. Команда КВН «На шару» посіла друге призове місце у розіграші Кубка Міністра аграрної політики України в місті Житомир.

За участь у XXI Міжнародній виставці-ярмарку «Агро-2010» творчі колективи університету нагороджені Золотою медаллю за високу художню майстерність.

Наші самодіяльні артисти брали участь у міських фестивалях «Різдвяні зорі», «Великодні дзвони», у відбірковому турі Всеукраїнського фестивалю «Червона рута», в обласному конкурсі ім. О. Теліги. Вони завжди бажані гості на святах «Першого снопа», Дня працівників сільського господарства, Дня міста та ін. Наші самодіяльні таланти виступали перед делегаціями Німеччини, Грузії, Польщі та представниками інших держав.

КВН у стінах університету

Велика увага приділяється фізичному вихованню студентів. Наші студенти ставали переможцями та призерами на Чемпіонаті Світу – 13 чол., Кубку Світу – 7 чол., Чемпіонаті Європи – 12 чол., Кубку Європи – 3 чол., Всесвітній універсіаді – 3 чол., Всеукраїнській універсіаді – 44 чол., Чемпіонаті України – 458 чол., Кубку України – 86 чол., Міжнародному турнірі – 117 чол., Всеукраїнському турнірі – 31 чол., Чемпіонаті області – 285 чол., Кубку області – 18 чол., Всеукраїнських спортивних іграх Мінагрополітики з видів спорту – 21 чол.